

ningshafwandes lydno; besvär sig theröfwer hos honom, och han rätte, hvad af them felat är. Sammaledes gånge med besvär öfwer then utmätning, som Underrätterna genom särskilda stadgar tillåten är.

10. Cap.

Gurn then plichta skal, som i twistemål ej mächtar betala thet wite, eller the böter, som honom ålagda äro.

1. §. Fällses någor til böter, för ohemul flagan öfwer Domare, eller Konungens Besalningshafwande; eller för otensligit tal och strifwande; eller är han til witesbrott förfallen, och orkar ej betala; plichte med fängelse, och sware fängelse på åtta dagar emot tio daler; fjorton dagar emot tiugu daler; tre wekor emot fyrtiio eller femtiio daler; och en månads fängelse mot hundrade daler, til hundrade femtiio, och så widare; doch må ej någor i thessa mål hållas längre i hächte, än två månader. Hafwer then brottslige ej något at uppehålla sig med; niute underhåll, som annar fånge.

Dese böter förvandlas till fängelse sålunda:

En till och med	3 daler swara mot	3 dagar,
från	3 — — —	5 daler
—	5 — — —	8 daler
—	8 till	20 daler
från och med	20 —	40 daler
— — —	40 —	100 daler
— — —	100 —	200 daler
— — —	200 —	300 daler
— — —	300 —	400 daler
— — —	400 —	500 daler
— — —	500 daler och derutöfwer	2 månader.

Om någon af löst folk warde fäld till ofwanupptagne böter, och tillgång till deras gäldande ej finnes, fäll den, som dertill är huzad, äga frihet att utbetalा böterna och sedan låta den bofallde arbeta hos sig, tills den utbetalde summan blifvit gulden, hvarvid; när den, som böterne försjutit, förser den bofallde med söda, arbetslön eller dagspenningen beräknas till en tredjedel af ett drängedagsverke efter markegång.

R. Görlt. d. 23 Mars 1807. punkt. 8.

Ang. förvandling af witesböter, när den, som dertill är fälld, tillika är safer till annat brott, se 11:te punkt. af nybörande Görlt. (vid slutet af 5 kap. S. B.)

2. §. Alla the böter, som Konungens Besalningshafwande, efter thenna Balk, äger macht, at fälla någon til, ware "thes ensaf", utan i the mål, theri annorledes förordnadt är.

Att de böter, som enligt denna Balk adömmas, numera iste äro Konungens Besalningshafwandes ensaf, utan tillfalla Konungen, ses af R. Görlt. d. 20 Jan. 1779. (vid 32 kap. 2 §. R. B.)

Rättegångs Balk.

1. Cap.

Om almänna Rätter och Domstolar i gemen.

1. §. Förste domstol å landet är Häradsrätt. Ther dömer Häradsböfding, med tolf bönder, som i Häradet bo, och ther till walde äro. The tolf kallas Härads Nämnd.

Denna § har sitt fölande tillägg:

Då ledigt rum i nämnden fällas stall, warde i den eller de socknar, för hvilka ledigheten inträffat, val hället af de derstädes bosatte bönder, å dertill fjorton dagar förrut utslyst sockenstämma. Ej må annan dertill väljas än den, som är välfrägd och tinguem är gammal; och den, som de selle rösterna erhållit, ware såsom nämndeman ansedd. Wid valer äge hvor bonde lika röst, chwad han större eller mindre hemman bofwer. Uppflär fråga om den waldes behörighet eller om valet rätteligen skett, gifte Härads-Rätten utslag deröfwer, och gänge det utslag i verkställighet, ända att stallen i högre Rätt föres. Den, som kallad warde all i Rätten sitta, på sätt nu sagot är, ware pligtig att minst två år den tjenst förrätta, der han ej från orten flyttar eller ejest gitte sista sädane hinder, att Rätten pröfvar stäligt honom desförinnan entlediga. Ej stall dock den, som öfwer sextio år gammal är, emot sin vilja till nämndemän väljas; ej eller ware någon, som ur

nämnden afgått, skyldig att låta sig åter invälias förr, än ordningen änko till honom kommer, sedan de öfrige, som väljas funna, för sednen nämndemän varit.

R. Förordn. d. 18 Dec. 1823.

2. §. Thernäst är Lagmannsrätt, tit man ifrån Häradsrätten wädja må: och ther dömer Lagman med tolf Nämndemän ifrån Häradsrädderna i sin Lagsago.

Till Lagmans-Tinget i Westerbotten äger Lagmannen att af näst intill tingsstället boende allmoge välja ständig nämnd.

R. Br. d. 30 Jan. 1747.

3. §. I Staden är Kämmererätts förste domstol. Ther skal en Rädmän vara, och hafwa til Bisittare Stadens Kämmerer.

4. §. Andre domstol är Mådstufswurätt. Ther åga Stadens Borgmästare och Rädmän döma. I the Städer, som ej hafwa Kämmererätt, är Mådstufswurätt förste domstol.

5. §. Efwär thesa äro Höfrätter, tit Rättegångs safer ifrån Lagmans och Mådstufwou. Rätterna komma måge, som framdeles i thenna Balk sägs.

Konungens domrätt skal uppdragas toff af honom utnämnde lagkunige män, sex fräse och sex orväle, hvilka fullgjort hrad förfatningarna föreställa dem, som uti domare-embeten må myttas, samt i sådane värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet. De fallas Gustav-Råd och utgöra Konungens Högsta Domstol.

R. Reg. Form. d. 6 Juni 1809. §. 17.

6. §. Ej måge fader och son, svär-fader och måg, två bröder eller svägrar, i en Rätt sitta, ther ej flere än sju i Rätten äro. Aldrig måge och flere än två, the ther i then skyldskap och svägerlag äro, som nu är sagdt, i en Rätt sitta.

Under detta lagens rym, som ej sträcker sig till annan skyldskap, än der uttryckligen finnes utsatt, begripas ej sjusvär-fader och sjusmåg; ej heller sjusfader och sjusson.

R. Br. d. 21 Nov. 1744, och d. 1 Febr. 1771.

Eveninte i samma Rätt varande ledamöter, af hvilka den ene är sväger med den andres broder, kunna på en gång vara domare; men när den ene brodren tillika är sväger med en annan ledamot, och de således tillsammans göra tre besvägrade personer, bör en af dem i seder åshålla sig från dommende.

R. Br. d. 16 Febr. 1737.

7. §. Domare skal ed thenna svärja: Jag N. N. lofwar och svär, vid Gud och hans heliga Evangelium, at jag wil och skal, efter mitt bästa förstånd och samvete, i alla domar rätt göra, ej mindre then fattiga, än then rika, och

döma ester Guds och Sveriges Lag, och lega stadgar; aldrig lag vränga, eller orätt främja, för skyldskap, sväger-skap, wänslap, afvund och illwilja, eller räddhoga: ej eller för mutor och gäfvor, eller annan orsak, under hwad sken thet vara må, och ej then safer göra, som saklös är, eller then saklös, som safer är. Jag skal och hvarken förr, än domen assäges, eller sedan, uppenbara them, som til Rätta gå, eller androm, the räds-lag, som Rätten inom lycka dörar håller. Thetta alt wil och skal jag, som en ärlig och upriktig Domare troliga hålla, utan arga list och påfund, så sant mig Gud hielpe til lif och skal. Ej må någor till Domare-embetet träda, förrän han så svarit hafver.

8. §. Lagman och Häradshöfding skal thenna ed svärja in för Höfrätten. Ur han fierran ther ifrån sladd, eller kan han sig ther ej infinna, förrän Ting skal hållas; förordne Höfrätten hvor thet ske må. Nämndeman lägge eden af å Tinget. Borgmästare och Rädmän göra ed sin å Mådstufwou, i Konungens Befalningshafwandes, eller thes närvoro, soin han i sitt ställe förordnar, och känner, in för Borgmästare och Rädmän.

9. §. Läter Domare utan los någon i sitt ställe döma; miste embetet.

10. §. Nu hafwer Lagman, eller Häradshöfding förfall, at han sitt embete ej förrättia kan; fungöre thet Höfrätten. Pröfwas thet lagligit; förordne Höfrätten en flickelig man, som embetet i hans ställe förestår. Samma lag ware om Borgmästare, ther Mådstufwurätten utom honom ej domför är. Denna s har sitt fölande tillägg:

Hafwer nämndeman förfall, och warde förtly Härads- eller Lagmanns-Rätt ej domför, eller salnas eljest fulltalig nämnd, i andra fall en bet, som i 13 kap. 4 §. säges, kalle Häradshöfding eller Lagman af de bönder, som närmast bo, en eller flera, efter thy som behöfvet födrar.

R. Förordn. d. 18 Dec. 1823.

Ej må Hos-Rätt till domare-embetes-utöfning förordna någon, som ej fyllt tingsem år.

R. Br. d. 7 Jan. 1830.

11. §. Domaren skal noga pröfwa Lagens rätta mening och grund, och ther ester döma; men ej theremot, efter egen godtycke. Landsbed, som ej har osläl med sig, må han oef rätta sin dom ester, ther beskriven lag ej finnes.

12. §. Fäller Domare orätt dom af uppenbar vårdös-
lighet, eller oförstånd; misse embedet aldeles, eller til wiß tid,
eller böte med penningar til tresskifte, alt eftre omständighes-
terna, och sylle allan skada. Gör han thet upfåteliga, af
hat och illwilja, eller för wänskap, eller muto och winning;
misle embedet, och så thet aldrig åter, gälde ock skadan, och
muta gånge til the fattiga. Nu kan så hända, at någor ge-
nom sådan vrång dom miste lif eller ära; warde Domaren,
för thenna sin ondsko och arghet, sief straffad til lif eller ära.

De, som bekläda domare-embeden, så högre som lägre, samt alle
andre embeds- och tjänstemän, än de, som enligt 35 § Reg. Form.
innehåvja förtroende-sysslor, kunna icke utan ransakning och dom af
Konungen afståttas.

Reg. Form. d. 6 Juni 1809. §. 36.

2. Cap.

Om Häradssting.

1. §. I hvar Härad skal Häradsböfding Ting hålla,
å rättan tingstäad, tre gånger om året; första gång om win-
tren, emellan tiugunde dag Juuli och April månad: andra gång
om sommaren, emellan Walborgs och Midsommars dag: tredje
gången om Hösten, "emellan första September och Novem-
ber månads slut." I the Landskap, ther så många Ting ej
tarfwas, gånge thermed, som förstlitt städgadt är. Sätter
Häradsböfding Ting ut, förr eller senare, än nu sagdt är;
böte tiugt daler.

Terminen till höste-Tingen bör utsättas från medio September till Thos-
masmefian, örnen å de ställen, der allenaft twenne Ting om året hållas;
dock kan ett län eller härad om andra årstider till Tingens hållande
göra ansökning hos Hof-Rätten, som då hos Konungen anmäler målet.

K. Br. d. 13 Jan. 1757.

2. §. Häradsböfding ware skyldig, at fungiora Konungs
Befalningshafwande, å hvar dag han Ting hålla wil, och
läte thet sedan lyfa & predikostolarna i Häradet, tijo wekor förut.

Så snart Häradsböfding utsatt tingsterminerna, bör han genast
fungiora dem för Hof-Rätten, att införas i tidningarne.

K. Br. d. 12 Aug. 1760.

3. §. Å Tingstima skal Häradsböfding och Rättsråd til-
desiga wid tingstäad vara, och sidst flockan nijo om morgo-

nen: försimmar han thet, och kommer ej til flockan tolf;
böte tijo daler, the fattigas ensak i socknen. Förr än Rätten
sig sätter, skal Gudstjänst hållas. Sedan lyse Häradsböfding
Ting och tingsfrid, och läse the städgar offentliga up, som
Allmogen å Tinget fungioras höra. Ther efter tage han sa-
ferna före i thenna ordning: först intekningar, sem tå begi-
ras, efter thy, som i 7. Cap. städgas: så ock uppbud: sedan
Kronones och almänna ärender: thernäst missgierningsmål: och
så theras twister, som längt ifrån tingstäad bo: Sedan hvar
sak, som han finner nödorsien fordra. Widlyftiga safer skola
sidst företagas; och gifwe Häradsböfding i hvar sak utslag,
etter thy thet ske kan, innan han ifrån tingstäad reser.

Tings-Rätternas sessioner höra hvarje dag i god tid förmiddagen be-
gynnas och ej sednare än kl. 7 hvarje aften sätas, derest icke särskilda
umständigheter någon gång stulle, utan parternas olägenhet, till län-
gre sammanträde föranleda.

K. Br. d. 27 Mai 1801.

4. §. När fast gods upbindes, ther Kronan äger rän-
tan af, gifwe Häradsböfding thet Konungens Befalningshaf-
wande tilkänna, tå tridie uppbudet ske; men i the orter, ther
allenaft ett Ting om året hålls, göre thet wid andra up-
pbudet: och Konungens Befalningshafwande stasse sedan bested,
innan lagfarten ute är, om Kronan thet lösa wil. Skef thet
ej; hafwe Häradsböfding väld, ot gifwa ther fasta å. Den
åtgärd, som i denna § föreskrivs, har numera upphört i asseen-
de på Kronofattie-hemman.

K. Förordn. d. 21 Febr. 1789. §. 3. (se 4 Cap. 5 §. 3. b.)

5. §. Kronofogde, eller Länsman, bör wid Tinget altid
när vara, och gå Rätten tilshanda i thet, som til theras em-
bete hörer.

6. §. Häradsböfding skal richtig dombok hålla, och then
sief underskrifta; sätte ock sitt, och Häradets insegel ther hos.
Wid slutet foge han förtelning på the böter, som wid Tinget
fallit, och burnu the fördelta äro. Hvarst åhrs dombok sände
han til Hofrädden in, förr Michels dag året ther efter, wid
bot tiugt daler. I domboken skola ock alla syner i jorda twis-
ter, med domen ther å, införlida vara.

Protokoller öwer intekningar, uppbud och lagfarter, ägtenstaps-
förord och förmunderstapsmål skall Häradsböfding inom en månad från

Tingets slut till Hov-Rätten insända, vid bot tre daler för hvar dag han det försummar. Räddnings-Rätt gör det för hvar månad inom sju ton dagar derefter, vid illa bot.

R. Förordn. d. 13 Juli 1818. §§. 27 och 28.

Jemtör 7 Cap. 3 §. d. B.

Härads-Rätter och Stads-Domstolar höra hvarje år, inom Februari månads slut, till Just. Konsternen insända uppgift på huru många civile och kriminelle mäl under det nästföregående året blixtligt anhängigförde, förlitke, afgjorde och vid årets slut balanserade.

R. Br. d. 25 Nov. 1820.

Alla Under-Domstolar höra inom den 1 Juni hvarje år, vid tre daler's vite för hvarje dag dermed öfverstjutes, till Just. Statsministern insända uppgifter på alla de under nästföregående året förehasde brottmål och rättegångsarender samt på förfölde fastigheter och till hvar belopp fast egendom blixtligt inteknadt eller derifrån befriad.

R. Br. d. 26 Nov. 1831.

7. §. Å hvar Tingsstäb skal Häradsfista vara: ther gömnes Häradsrets insegel, Mitsdags beslutet, almnärra stadgar, och the handlingar, som Häradet angår. Ej må Häradshöfding något theraf slingra för then, som efter honom i embetet träder. Ther skal och Häradsrets leit i sakören förvaras, och Häradshöfding göре åhrliga ther räkning före, huru the til Häradsrets gemensamma nyto kommit, och sände then räkning til Konungens Besalningshafwande in. Til Häradsfistan skola tre nycklar vara: Häradshöfding äge en ther af hafwaz; annan Kronofogde, eller then Häradsman ther välja til; tredie then, som främst i Männden sitter.

8. §. Vid hvarc Tings slut gifwe Häradshöfding bötes eller sakores längd til Kronofogden ut, och ware han skyldig, at utan betalning sakören utsöka inom nästa Ting. Försunner Kronofogde then tid, och kan then sakföld är ej sedan gälda; fylle han thet siel. Häller han något af sakören inne för arfwode sitt; bote syratijo daler, Häradsrets ensak.

B. Cap.

Om Lagmansting.

1. §. Lagman skal Ting hålla i sin Lagsago, en gång hvarc åhr, emellan Värtels och Michels dag, ther landsorten

ei annat fräfwer; och fungöre han Konungens Besalningshafwande dagen; lätte och sedan thet lyfa tre månader förut.

Så snart Lagman utsatt tingstermin, bör han genast fungöra den för Hov-Rätten, att införas i tidningarne.

R. Br. d. 12 Aug. 1760.

2. §. Förr än Lagmansrädden til Domarefålet träder, skal Gudstjenst hållas; och må Lagman taga til hjelp och råd några lagfarna män, at sitta i Rätten; men Lagman med Männden äger allena döma. Ther skal och Kronofogde eller Länsman när vara.

3. §. Lagman skal Ting börja så tideliga, som om Häradsrätt sagt är. Ej må han ransaka och döma, utan the mäl, som under henom wäjdade äro. Nu kan så hända, at Häradsrätt stutit ett eller flera mäl i någon sak up, eller gått något aldeles förbi, änta at the warit insteende, eller til saken höra; ägo och Lagman macht, at them uptaga och döma tillika med thet, som Häradsrätten afgjordt, om thet begwämliga ske kan.

Jemtör ann. vid 2 Cap. 3 §. d. B.

4. §. Med brott och missgiernings mäl befatte sig ej Lagman; doch må han öfwer mindre brett döma, såsom oqwärdins ord, olind, tingsfridk Brett och slagsmål, som förefalla medan Ting påslår, och widlyftig ransakning ej tarfwo. Hafwer något wädiadt i then sak, theri ett mindre brott kommit, som af then sitt ursprung fällt, och hafwer en nära gemenskap thermed; ther må brottmålet följa saken åt, och döme Lagman öfwer them båda. Ur thet annat brott, eller sådant, at then brottslige ej med penningar böta må; då äger ej Lagman thet uptaga.

5. §. Ej må Lagman förr ifrån Tinget fara, än han utslog eller dombref gifvit i hvarje sak, som til honom inkommen är. Sedan sände han in til Hovrätten sin dombok, inom then sista dag i Augusti månad året thernäst, vid bot, som i 2. Cap. om Häradshöfding sagt är; och rätte sig i öftright ester thet, som ther förestiftwes. Giöme och i Landsfistan lika lydande dombok, så och the handlingar, som til Lagmansrädden höra.

Jemt. ann. vid 2 Cap. 6 §. d. B.

4. Cap.

Huru särskilt Härads och Lagmans ting skal hållas, som kallas Urtima Ting.

1. §. Gifwes någon skuld för grof misgierning, och faller ej laga Ting snart in; sätte då Häradshöfding särskilt Ting, och kunglöre thet Konungens Befalningshafwande: Tillfage och Kronofogden, at kalla Nämnd samman, så och them, som nödige äro. Nu kommer almänt rychte up om groft brott, och finnes ther stälig mistanca til; bode och Häradshöfding särskilt Ting, änta at ingen ther å färer.

Gemör R. Förordn. d. 10 April 1810. (vid 1 kap. 2 §. 3.)

2. §. Twista män, och ästrar färanden särskilt Ting; söke då Hofrätten. Wil han kostnaden hålla; tillåt thet Hofrätten, änta at them ej ther om åsamjer. Tappar then svarande; gälde ej annan kostnad, än then å laga Ting gjöras skulle. Ej må Häradshöfding i thy fall af egen godtyko Urtima Ting stemma. Ut någor sak så widlystig, at then ej kan å laga Ting sätta, och sammjas parterne in för Mätten om särskilt Ting; då må Häradshöfding thet hålla: Doch kunglöre thet genast Hofrätten, och Konungens Befalningshafwande. Om särskilt Lagmansting ware lag samma.

3. §. Kronones faker, och andre almnänne mål, mäße och å särskilt Ting ursliljas, ther så omtränger, och gånge therom, som förr sagdt är.

5. Cap.

Om Kämmersrätt.

1. §. Kämmersrätt äger i staden ransaka och döma alla twister, så och brotmål, ther thet, efter Lag eller särskilda stadgar, til annan Rätt ej höra. Går faken å lif eller åra; då skal ther ransakas, och ej dömas, och ransakningen genast sändas til Nådstufwurätten: men i Stockholm döme Kämmersrätt, och ej Nådstufwurätt, i thy mål, och sände domen genast in til Hofrätterns stärfästan.

Öfver alla de brotmål, hvilka, enligt 25 kap. d. B. och flera särskilda stadgar, ska Hof-Rätten underhållas, bör af Kämmers-Rätterna i städerna, med undantag af Stockholm, endast ransakas, och ransakningen till Nådstufwurättens avhörmmande insändas, att derifrån till Hof-Rätterns stärfästan öfverlemnas.

R. Br. d. 8 Aug. 1791.

2. §. Kämmersräts dombok skal ifriswas under af alla, som i Mätten sitta; och warde then, med saföres längd, til Hofrätten sänd inom Michels dag åhret ther efter, vid bot tingu daler. Kämmersrätt i Stockholm hafwe til åhrets slut ther tid til. Äger Staden sief safören; då är ej nödigt saföres längden til Hofrätten sända.

Nådstufwurättens och Kämmers-Rätterne i Stockholm behöws ej ingiva sina domböcker till Hof-Rätten, men måste likväl dem derstädes särldige uppvisa inom den tid och vid den bot, som denna §. stadgar. Men lagfarts- och intektnings-protokollerna ska af Nådstufwurättens i behörig tid efter lag ingivwas.

R. Br. d. 10 Juli 1765.

Ang. sydigheten att till Just. Statsministern och Just. Kansleren insända förteckning öfver förehaude mål, se anm. vid 2 kap. 6 §. d. B.

6. Cap.

Om Nådstufwurätt.

1. §. I hvarje weko skal Nådstufwurätt hållas, måndag, onsdag, och lögerdag, så och oftare, ther thet tarfwas. Tå ska Borgenärlare och Nådmän flockan åtta til Nådstufwurätt, och döma alla faker, som ifrån Kämmersrätt wädjade äro: rätte sig och efter thet, som i 3. Cap. 3. och 4. §. §. om lagwadda faker til Lagmanrätt städgadt är. Ther skal och både ransakas och dömas öfver alla växel och sörräts faker, så och alla twister om flytting i och ur hus, chwad Domstol the eljest höra under, som twissa.

2. §. Söker man eller husfru, at skilja sin lott i bo frän then andras, eller wil någor gäldbunden fin egendom på en gång til thes borgenärlar afstå, at sedan ifrån them fri warda; therom döme och Nådstufwurätt, och skilje borgenärler emellan, ther the ej sammjas om hvartheras rätt och forträde til thet, som afstått är, så och, om swef hos skuldenär finnes.

3. §. Å Rädsifswu böra intekning, upbud och lagfart sse, och the twister afgjöras, som ther om, eller om bördes och widerboende rätt upkomma. Om brott och missgjerningar gänge, som i thet 5. Cap. 1. §. om Kämmersrätt sagdt är.

4. §. Ther Kämmersrätt ej är; äge Rädsifwurätt ransaka och döma alla the mål, som elsest til Kämmersrätt höra.

5. §. Kommer twist up om arf, förmynnderstap, så ock död mans eller qwinnes yttersia wilja, och förordning om theras egendom; döme och Rädsifwurätt i thy mål, ther ej förmynndarekamar inrättad är, at sådant upptaga och slita. Förmynndarekamar hafwe vård om omyndigas arf och basta, och göre ther redo före, och Rädsifwurätt döme ther öfver, ta thet flagas.

6. §. Om Rädsifwurätts dembok ware lag samma, som i 5. Cap. sagdt är.

Jemför ann. wid 5 kap. 2 §. och 2 kap. 6 §. d. B.

Utom de i detta kap. omnämnde mål upptager Rädsifwu-Rätt: hörbrytelser mot Kontrollstadgan (Stockh. undant.); slobördnad mot Konfisterium Edlesäflikum; brandförsäkringsmål; brott mot författu. om perfisterier, mot reglementet om Nordsjöfifterna, mot förordn. om lots- och båtkrävningen; strandnings- dykeri; och bergningstwister; de mål, som förut tillhört Accis- och Gjötulls-Rätterna, m. m. enligt särskilda utshändade författingar.

7. Cap.

Om intekningar, och huru ther med förhållas skal.

1. §. Vil borgenär, sig til säkerhet, låta å Ting, eller Rädsifwu, intekna gäldeñars fasta gods; soke thet i Rätten skrifteliga, och lägge ther hos in affrist, som med witnen syrkt är, af fuldebref hans, eller ahsandling, eller richtiga bewis, at then fordran elsest godkänd, eller lagliga fastslåld är; och wards thet alt offentliga uppläst, och borgenärs begläran i Rätten "dombot" förd: gifwe och honom witnesbörd ther om, ther han thet äfskar. Sedan lägge Rätten gäldeñaren wiß dag före, at ther å swara. Kännes han ta wid skulden, eller kommer han ej, å föresatt tid, med swar in, och wiser bor-

genär, at thes begläran honom fungjord är; warde intekning fast, och gälle för borgenär ifrån then dag, han then i Rätten sölkte: striswe och Domaren thet å fuldebrefvet. Nekar gäldeñär skulden, och wiser han strax klara skäl, at then är gulden, eller af annan orsak försounnen; ware han för intekning fri. Gitter gäldeñär thet ej; warde intekning bewiljad. Nöjes enthera ej åt Rättens slut ther i; hafwe los at besvära sig ther öfwer i Hofrätten, inom then tid, som i 16 Cap. 1. §. stadgas.

2. §. Betalar ej gäldeñär, innan tijo åhr til ända gått, sedan intekning skedde; låte då borgenär then förmå: nitte doch förmoms rätt efter första intekningen. Gör han thet ej; ware thes intekning krafatlös, ther han ej laga förfall haft. Lå gäldeñär sin skuld til fullo betaldt; gifwe han Rätten thet tillkänna, och warde thet strax i "dombot" skrifvit, så ock tecknat i thet åhrs "dombot", då intekningen skedde.

3. §. Sedan Häradshöfding hvarie gång om året Ting hållit hafwer i Häradshöfdingedöme sitt; sände han in til Hofrätten, inom en månad ther efter, alla the intekningar, som då skedt, wid bot tre daler för hvar dag, han ther med utesblifwer. Rädsifwurätt göre thet för hvar månad, inom florton dagar ther efter, wid lika bot. Ir ej någor intekning skedd; gifwe och thet tillkänna. Om upbud och lagfart ware lag samma.

Att detta Kapitel blifvit ändrad genom en mängd tillägg och ytterligare förestrister, ses af

K. Förordn. d. 13 Juli 1818, jemf. med K. Kung. d. 18 Dec. 1823 och d. 20 Maj 1835. (i bishanger till denna lagbok.)

8. Cap.

Om Hofrätt.

1. §. Hofrätten, som är Konungens högsta Nämnd, äger uppsicht och vård hafwa, at i the Domstolar, som ther under höra, rätt skipas efter Lag, och thes rätta förstånd.

2. §. I synnerhet äge Hofrätten at döma öfwer thess mål: 1. Alla tit lagwadda sofer. 2. Beswär öfwer Unders-

domares fel vid sielwa rättegången. 3. Slagomål öfwer Konungens Besalningshafwandes utslag i utvärtningsmål, och thet som ther til hörer: och hafwe i thesa mål macht, at döma til qvarstad, om skäl ther til äro, så ock at then, som wonnit, får thet emot borgen lyfta, och at wederparten sedan må, inom sex månader ifrån Hofrättens utslag, söka i rättan Domstol at winna thet åter, om han gitter. 4. Lässaker, som af Underrätterna ransakade och dönde äro, och them, som efter thet 25. Cap. 5. §. böra sändas in til Hofrättens färsådan, förr än domen i fullbordan ställes; så ock mindre brettmål, tå någor öfwer Underrättens dom flagar. 5. Grof försmädelse mot Gud, och hans heliga Mann, när Underrätt först ther om ransakadt. 6. Stemplingar och förgripelser emot Konungen siel, och thes Kongliga Hus, eller Rikets frihet: landsförräderi: rådsdrag med fienden: förbrytelser emot Rikets Råd, som röra theras Embete: och ransake Hofrädden om alt thetta siel, tå thet se kan. 7. Konungens Besalningshafwandes och Underdomares embetesbrott. 8. Twister om arf efter Frälsemän: theras förordning vid dödstiman om theras egendom: förmynderskap för theras barn och arfswingar, som frälse äro: så ock ther Frälsemän eller thes arfswing, wil genom offentligt anslag afflä thes egendom til borgenärer, och om hwartheras rätt och förträde ther til; eller then ene maken söker at skilia sin lott i bo från then andras enskilda gäld. 9. Hofrädden skal ock döma öfwer the brott, ther Frälsemän förverkar lif, ära, adelig frihet, gods, eller arfwelig rättighet; så ock enwiges, och andra slagsmål, eller förgripelser med skymfeligia ord och gierningar, emellan Frälsemän, eller theras wederlikar, när Domaren i orten, ther gierningen giord är, först ther om ransakadt; med flera mål, som til Hofrättarna, eller någonthera af them i synnerhet, efter särskilda stadar höra.

Kommersie-Kollegit domsrätt i dit hörande twiste- brott- och utsökningsmål har i de fleste fall blifvit öfverslyttad på Hof-Rätterna, genom
R. Förordn. d. 17 April 1828.

Svenska Akademiens ledamöter njuta uti rättegångar, i anseende till Domstolar, lika förmåner med Ridd. och Adelsn.

R. Dr. d. 7 April 1805.

Hof-

Hof-Rätterna upptaga desutom: religionsprocesser i allmänhet, sedan de vid wederhörlig domstol blifvit underjökte; besvärs, som röra prestmåns brott och embetsförseelser; besvärs öfwer Akademie Konsistoriernas domar och utslag i mål utom akademiska disciplinen; besvärs angående förbrytelser mot medicinal-forskriftningarne; besvärs i afseende på olagligheter vid prestival; friidigheter om jura patronatus; förlämpningar mot domare och embetsmän uti strifter till Just. Kamratern; förbrytelser i sjöförsäkrings- och haverimål, m. m. enligt särskilte författingar.

På Smea Hof-Rätt har Bergs-Kollegi domsrätt i dit hörande twiste- brott- och utsökningsmål i de fleste fall blifvit öfverslyttad genom R. Förordn. d. 17 April 1828. Samma Hof-Rätt är förste domstol för Banken och Riksgårdskontoret, då annan till dese verk läser, och har desutom att upptaga twister å Middarhusets vägnar, samt tjenstesel, som begäs af embetsmännien vid de fleste styrelse- och förvaltningswerk, m. m. enligt särskilte författingar.

3. §. Hwad Hofrädden dömer, ther må ingen wädja mot. Men haru then, som tappadt, må söka ändring hos Konungen, therom sätts i 30 Cap.

D. Cap.

Om Domare rättegångstima förfummar.

1. §. Kommer ej Häradsböding eller Lagman til laga Ting, utan låter Nätten ligga neder; böte Häradsböding tretio, och Lagman fertijo daler, ther the ej laga förfall wisa, och gälde them skadan åter, som Nätten fötte. Blifwer han en tingsdag ute, tå Ting flera dagar står; böte Häradsböding tiyo, och Lagman femton daler. Förfumma the syn, eller urtima Ting; ware bet hälften mindre.

2. §. Blifwer Nämndeman ifrån Ting, ehvad thet är laga eller urtima Ting, eller Syn; böte tre daler. För en dag bötes åtta öre. Ther Ting eller Syn läggges neder genom Nämndens förfumme; sware ock the til skadan.

3. §. Kommer ej Borgmästare til Nådslufwu then dag rättegång skal hållas; böte tre daler, och Nådman, som blifwer ifrån Nätten ute, två daler; lämner böte en daler.

4. §. Förfumma Domhafwande i Hofrättens rättegångs- dag; böte hwarthera fem daler.

5. §. Alla thesa böter waren the fattigas ensfat.

10. Cap.

Om laga domstol i hvorjehanda rättegångs mål.

1. §. Vil man til annan föra, ehwad thet är för gäld, eller i annat twistemål, som thes person rörer; låte då stemma honom til then Rätt, therunder han sitt bo och hemvist hafver. Hustru, och barn medan the hemma när föräldrar äro, lyda under then Rätt, som man och fader; och tiensteson, ther the sin tienst hafva. Then ingensiädes stadtigt hemvist äger, eller fremmände är, sökes ther han finnes. Nu wil then siende föra til honom igen, som stemma lätit; ware han dock skyldig vid samma Rätt swara, ther målen med hvar andra gemenskap hafwa.

2. §. Oppar sig twist om arf, eller then dödas yttersta vilja; eller fräswes gäld efter then, som död är; döme thet then Rätt å landet eller i staden, ther then döde bodt, eller sin tienst haft, äntå at arfswingarne under annan Rätt bo, eller lyda, eller godset emellan sig skift hafwa. Tränger enka, at öfverläta till Borgenärerna alt thet i boet är, eller skilja sin lott ifrånmannens; söke Rätten i then ort, ther mannen bodt, eller sin tienst haft. Wilja arfswingar sig urarfwa göra; lite then Rätt til, ther under han lydt, som ärfwas skulle.

3. §. Nöjas ej arfwingar då skift är, utan säger någor sin lott sämre vara; eller fordrar någor fyllnad, som sedan mist; söke han jämnad, eller fyllnad, ther arfvet föll.

4. §. Vil någor föra til then, som förmyndare warit, om redo för arf sitt; stände honom fritt at göra thet, antingen ther hans bo war, som ärfd är, och förmyndaren thet förmynderskap sig åttag, eller ther förmyndaren bor. Then något är förtrottil förvaltning, sware han, eller thes arfwingar om han död är, ther han godset förvaltadt och förestadt.

5. §. Kommer twist i handel emellan köparen och säljaren i staden, då marknad är, eller eljest, och flagas thet genast; döme thet Rätten, ther handelen skedt. Ej må någor sedan stemmas ifrån hemvist sitt, utan han i staden kommer, ther handelen skedde. Om skuld, then gäst gör för kost, hus-

lego, och annat sitt tarf, ware lag samma. Ther twist warder om upsfägning, och flytting ur hus, som i staden hyrde äro; gänge thermed som i 6. Cap. 1. §. sagdt är.

Vil gälde närländra räkning öfwer borgade waror, bör han göra det vid den Domstol, hvorunder han sitt bo och hemvist hafver.

R. Försl. d. 15 Jan. 1806.

6. §. Warde twist om gäld, then flere gjordt, och utfäst, at en för alla och alle för en betala; hafwe borgenär väld, at söka hvilkenhera af them han wil, ther then samme bor. Hafwa the sig til betalning ej så forbundit, och vppar sig twist om skuldens richtighet, eller hvartheras del theri; äge dock borgenär macht at stemma dem alla in, ther enthera af them bor: och gänge äntå med betalningen, som i 4. Cap. 12. §. Utsökning Balken skiljs. Bolagsmän sökes, ther belaget är.

7. §. Åro twå eller flere delachtige i twistemål ett, och kan thet ej väl utränas, utan the alle tillika å ett ställe swara; söke föranden then Rätt, hvorunder han hörer, som saken förenämligast angår.

8. §. Warde twist om trolefning, thes fullbordan, eller skilnad ther i; döme Rätten, therunder qvinnan lyder, och sitt hemvist hafver, ehwad hon är förande eller swarande. Vil hon söka honom ther han finnes, hafwe dock los ther til.

9. §. År qvinnna lägrad, och säger, at thet under ächtenskaps löste skedt: nefar lägersman; döme therom Rätten i then ort, ther hon häfdad är.

När en qvinsperson, som angiswes för lägersmål, berättar gerlingen hafwa skett å annan ort, bör likväl Domaren, der qvinnan är, derom ransaka så mycket sic kan och sedan skriva till Domstolen i den ort, som hon uppgifvit, att der om lägersmannen må ransakas; och när swar ankommit och det besunes att qvinnan kan på visseorten dömmas, förfråge sig Domaren hos Hof-Rätten, då det efter omständigheterna tillåtes att dömma öfwer henne der hon misstas; hvarester ransakningen och domen sändas till den ort, der lägersmannen är, att dock han der må dömmas.

R. Br. d. 4 Juni 1756.

10. §. Förlöper mannen sin hustru, eller hustrun mannen, och wet man hvor then skyldige wistas; warde stend til then Rätt, ther then oskyldige då bor. Nu wet man ej hvor

han är, som bortvek; gänge therom, som i 13. Cap. 4. §. Giftermåls Balken sagdt är.

11. §. Ej må någor sak, utan i rättan domstol, upptagas, änta at parterne sielvre om annan Rätt åsamjas wilja; "utan Konungen finner stål at gifwa ther lof til."

Konungen läte en hvor blifiva dömd af den Domstol, hvarunder han rätteligen hörer och lyder. Reg. Form. d. 6 Juni 1809. §. 16.

12. §. Thet som af någon huswudsak flyter, såsom slädeständ och rättegångs kostnad, med mera, ther å man sig förbehållit at särskilt kära, dömes i then Rätt, som i huswudsaken dömdt.

13. §. Hafwer någor sin wederdeloman til rättan domstol insieme inlätit, och han ther begynt i saken swara; då bör och then i samma Rätt slutas, änta at swarandens stånd är under rättegången ändradt, eller han kommit under annan domstol at lyda, eller han dör, och hans arfwingar under annan lagsago höra. I thesa fall ware i brottmål lag samma.

14. §. Twista män om jord och gods å landet, ehvad thet är om äganderätt, besittning och nyttjande, misbygnad, wanhäfd, afrab, holstada stål, eller åverkan; thet skal alt dömas af then Rätt, ther jorden ligger. Nu kan få vara, at holbys ägor strecka sig öfwer Häradsmärke in i annat Härad, och wil han sou ther möter, något ther af klandra; käre då i then Rätt, ther holbyn ligger.

15. §. År jordatwist Häradet emellan, eller Län, eller Landstap; gänge ther om, som i 14. Cap. 5. §. Jorda Balken sagdt är.

16. §. Twista Kronhemman, ett eller flere, om jord och byastilnad; lägge them "Konungens Befalningshafwande mellan." År å enthera sidan skatte eller frälsejord; gänge thet til "Häradsrätt." Gränsar til thesa almänning; ware lag samma; och förordne Konungens Befalningshafwande någon, som å embedes vägnar när är, då Kronan del i saken hafwer. Döme och Häradsrätt om åverkan å kronojord.

Denna § har numera följande lydelse:

Twista Kronhemman, ett eller flere, om jord och byastilnad; lägge them "Härads-Rätt mellan." Gränsar til thesa almänning; etc. etc.

R. Förordn. d. 17 April 1828.

Så väl beställd i allmänhet, som andre Kronhemman, så under Vandshejdings inscende i hvad byggnadstydigheten och slösel till häsd, m. m. angår.

K. Br. d. 19 Dec. 1783.

17. §. Om almänningsskogar i Bergslagen, eller å annan ort ther bergwerk är, och swedjande ther å: så och ther twist är om besittning å bergsmans hemman, hyttors och hamrarå driftwande, fohning, malinstrek, förlag emellan Bruksidlaren och förläggaren, med mera, som til bergwerkens drift, handtering och vård hörer; gänge, som särskilt therom stadgadt är. Lagfart å Bruk och Hamrar, söles i Häradsrätt; döme och then om uppdämning annan til mehn, ther twist ther om ej är emellan sielva Bruken.

18. §. Brisser saljare åt hemul; lagföre köparen honom, ther han bor.

19. §. Om hus, tomt och gård i staden, döme then Stadsrätt, ther the ligga. Åger staden jord och mark ther omkring, som asbytt är, och ej ifrån staden affild, och warde twist ther om stadens inbyggare mellan, eller missgierning ther gjord; döme och Stadsrätt therom. Kommer twist up om ägostilnad emellan borgare, och bolby som til stadsmark gränsar; döme Häradsrätt.

Wid Stads-Rätt upptagas alla de brott- och twistemål, som tilldroga sig på eller hälsa sin grund af den jord, som omkring staden belägen och dertill asbytt är, den må innehafwas af stadens landboer eller innewänare. K. Besl. på Stad. Besv. d. 19 Jan. 1757. §. 18.

20. §. Uppkommer twist, huru i staden byggas skal; gänge ther om, som särskilt stadgadt är. Om besvärs och last, som granne af annan tala bör, eller ej, döme Rådsjusturätt.

21. §. Brott och missgierningsmål, svårare och mindre, ransakes och dömes ther gierningen gjord är, ehvad Rätt han eljest hörer til, som brutit. Hafwer någor å flera ställen gjordt enahanda missgierning; ransake och pröfwe Domaren å hvarje ort, om han til gierningen saker är; men warde dömd för altsammans af then Rätt, ther han sidst lagföres. Hafwer han flera flags missgierningar å särskilda orter gjordt, som svåra äro, eller å lif gå; då skal om hvarthera ransakas ther thet skedt, och gänge sedan dom öfwer then brottsliga, "ther thet timadt, som grofväst är." Äro alle brotten ringa;

dömes för hvarthera ther het stedt, och warde ther dom i fullbordan fäld.

Med ändring af lagens stadgeande att en till fler miksgierningar skyldig fäll dömmas, der grofwaste brottet timat, är förordnadt: att den, som för oska brott vid fler Domstolar undergått ransakning, må flutligen dömmas af den Rätt, der han sist lagföres, utan afseende på brottens mer eller mindre grofwa bestaffenhet. Uppar sig att en person, som för groft brott blifvit å fästning eller arbetsinrättning på längre eller kortare tid insatt, innan han dömdes begått annat brott, för hvilket han ännu ej undergått ransakning, må han ej till undergående deraf utlemnas i annan händelse än senvida mälsägaren det jordrar, eller om den brottslige förlade för samma brott skulle medföra förhördi answar, eller troligt är att ransakningen skulle föranleda till upptäckt af andre i brottet invedlade personer.

K. Kung. d. 18 Dec. 1823.

Om de personer, hvilka i anseende till deras tjenst och embete höra under något privilegieradt forum, är så mycket mindre i denna § eller i hela detta kap. förordnadt, som särskilte författningsar äro der om utgängne och lagen i 26 § sig på dem åberopar.

K. Ge. d. 21 April 1738.

I mål, som angå olofligt uppbytyande af andras bref och pennings borttagande derur, åligger det allmänta Domstolen i den ort, der gerningen flett, att deröfver dömma, oaktadt den brottslige, efter särskilte förordningar, skulle under annan Domstol höea.

K. Förordn. d. 21 Mars 1835.

När någon för brott mistänkt angisvis vid den Rätt, hvarunder han hörer, fäll der ransakas, och när upphofsmannen blifvit der westlig och han syder under annan jurisdiktion, försvises faken dit till ransakning och dom öfver senväl upphofsmannen som alle delaktige, chwad Domstol de ejest lyda under. Der åter flere begått ett brott och warde på en gång röde, ransakas och dömmes vid en Domstol, hvarunder de fleste af hushållmännen höra; men är ransakning öfver en hushållman redan börjad, och medbrottlig sedan upptäckas, bör målet vid samma Domstol fortsättas, om än de andre ikke derunder lyda, och warde de alla der dömda.

K. Förordn. d. 6 Mars 1751.

22. Giör swensk man dråp, eller annan swår gierring å swensk man utrikes, och warde han ther ej gripen, utan kommer hit i Nifet in; dömes ther han fångas, efter swensk rätt, om giernen är uppenbar, änta at ej någor mälsägande åkärer. Bryter fölman under resa från utrikes ort; ther om skils i Södlagen.

Förbrytelse af Swensk undersåtare inom Norge dömmes der efter Norskt lag, och Norskt undersåtares förbrytelse här i Sverige dömmes här efter Swensk lag.

K. Förordn. d. 1 Junii 1819.

Brott, som af Swensk eller Norsk undersåte begås inom den andra maktens område, bör, när den brottslige der ertappas, dömmas af det lands Domstol och efter dess lagar, der förbrytelsen flett.

K. Kung. d. 5 Dec. 1821.

23. §. Skär någor i ther ena Häradet, och stadar then, som är i annat; sware ther staden timade. Skrifwer någor suiädeskrift, och sänder then til annan ort; dömes ther then framgäfs.

24. §. Tillägger man annan något brott för Rätta, och finnes han saklös; döme och samme Rätt, huru then plichta och staden gälda bör, som ohemt angaf och tilvitte, änta at han ejest under annan Rätt lyder. Ut thes kärnan, som plicht emot angifwaren påstår, sådan, at then för särskilt hufwuds-mål hållas bör; eller en förgripelse i angifwarens embete, och som thes tienst rörer; warde dömd i then Rätt, therunder han i thy fall hörer.

25. §. Missfirmar någor annan med suiädelig ord, i tal, eller skrifter, eller gierning, in för the Konungens Embetsmän, ther ej domstol är; warde therfore dömd i första Underrätt, & then ort, ther brottet flett. Missfirmar han sielswa Embetsmännen; dömes i Hofrätten.

26. §. The mål, som then almänna hushållningen i Nifet, Kronones hvariehanda ingälder, så ock the, som någons embete och tienst, högre eller ringare, och fel ther i röra, pröfves och dömes af them, som Konungen vård och inseende ther öfver betrött hafwer, efter thy, som i särskilda stadgar therom sägs.

27. §. Wil någor å landet föka Kronofogda, Länsman, eller Upbördzman, för thet the gjordt honom orätt, i hvarje-handa utmätning, upbörd, eller med egenwillig påлага, olifhet i sluts och giärd; eller at the pant olagliga fälld; med mera thylik; ta må han thet göra i Häradsrätten, & then ort, ther brottet flett, eller ther han bor, som flagar. I staden gänge om thesa mål, som sägs i 5. Cap. 1. §. Then som ej nöjes å Rättens slut, hafwe lof at sig beswära i Hofrätten, inom then tid, som i 25. Cap. 5. §. framdeles sägs. Äge doch Konungens Befalningshafwande macht, at i thesa mål

strax rätta; hvad så ske kan, och helspe then til rätt sin, som lidit.

Laglig rätt mot Kronans uppbördsmän och betiente kan i mål, som denna § innehåller, äfven söks hos Konungens Besällningshafwande.

R. Res. på Ridd. och Ad. Besv. d. 8 Juni 1739. §. 8.

28. §. Om brott i almnärrna fiskehamnar, stadgas i Hamrordningarna. § öfrigt rätte sig then, som i något mål tarfwar fära, efter thet, som om hvarje Rätt i synnerhet sagd är.

11. Cap.

Huru stemning skal tagas, och honom tillställas, som stemmes.

1. §. Vil man til annan fära; då äger Domaren gifwa skriftelig stemning; och nämne han ther i färanden och sakén, så och å hvad ort och dag then bör til swars komma, som stend warde: fungöre och ther i, at om han ej kommer sief, eller thes laga ombud, skal sakén änta företagas och afgiöras.

Stämningarne ställas på första tingsdagen, då Härads Höfdingarne, vid upprop, stola till säga de rättskända på hvilken dag hvar och en bor vara tillstades, hvarvid de längväga först måste afhjelpas.

R. Res. på Utmegeg. Besv. d. 17 Sept. 1723. §. 82. och d. 16 Mars 1739. §. 68.

2. §. "I ringa mål, ther ej twist är om jord eller hus, må then, som söks, munteliga stemmas; och ware då lag samma, som om skriftelig stemning sagd är."

Muntligt stämningssätt i twistemål är afflassadt; hvarsöre denna § blifvit till all kraft och werken upphävsen!

R. Kung. d. 7 Jan. 1830.

3. §. Begärar någor stemning å flera i en och samma sak; då månge the alle genom en stemning infallas, och låte han then stemning hwarthera i rättan tid fungöras.

4. §. Färanden ware skyldig, at låta svaranden få stemningen fjorton dagar förut, ther han inom Häradet bor; utom Häradet, eller i annan städ, tre wekor; utom Lagnmans lag-sago, sex wekor: i tridie eller fierde lagsago, eller längre bort, nijo wekor. Stockholms städ räknas för särskilt lagsago. Mellan Sverige och Finland ware stemmings tid tre månader,

der, hvor månad räknad til tretto dagar: emellan Pommern och Sverige fyra månader. År then utom Riket, som stenmas skal; hafwe sex månaders tid ifrån thet han stemningen sief. Ther stemming genom offenteligt anslag sier å Rättens bör; skal och sex månaders dag föreläggas. Hwad then åligger at fullgöra, som läter thes borgenärer saledes instemma, och huru ther med sedan förfaras skal, sags i 16. Cap. Handels Balken. I alla thesa fall, ther stemming fordrar längre tid, än om lväning til Ting stadgadt är, må then svarande stemmas til wiß månad, och underrätte han sig sedan sief, å hvad dag Tinget hållas skal.

5. §. Til Kämmerrätt stemmes i vigtiga mål åtta dagar förut, och i ringare tre, eller minst två dagar. Til Rädstufwurätt stemmes åtta dagar förut; utan så är, at målet ej tol upslöf, och ther å förr svaraß kan. I the städer, ther ei är Kämmerrätt, utan Rädstufwurätten förste domstol, gänge, som om Kämmerrätt sagd är.

6. §. Vil then, som stend är, låta stemma färanden igen, i samma sak, eller then, som thermed gemensap hafwer; giöre thet inom hälften af then tid, som nu föreskrifwen är, ther han wil, at både stemningsmålen skola följas åt.

7. §. Skriftelig stemning bör svaranden i händer ställas af två trovärdiga män, eller af en, ther han svarandens skrifteliga bewis ther å få kan. "Muntelig stemning å landet" hör ske genom Länsman, eller någon af Nämnden, med en "aman trovärdig man, som inom Häradet bor; och i staden" af Rättens tienare." År then, som stemmas skal, ej hemma i sitt hus; då må han stemmas ehwär han finnes. § Kyrko må man ej stämmas, men wäl å Kyrkiowall. Häller någor sig undan, för thy, at han wäntar stemning, och är thet witterligt, at han i Häradet, eller i staden wistlas; warde då til stemning fastad å husdör hans.

Muntligt stämningssätt i twistemål är afflassadt; och de i osvanst. § med eiatat tecken utmärkte orden ha deraföre ur lagtexten utgått genom

R. Kung. d. 7 Jan. 1830.

När en hel menighet bor stämmas, må stämningen applådas & presbiskolarne i det härad eller den socken, som tilltalas och söks, hvarafter stämningen anslås på tingsluggudörren.

R. Desol. d. 29 Maj 1752.

8. §. Nu följas död mans arfvingar i osift bo; gänge då en stemning å alla arfwingarna tillsammans, och ej å hvarthera särskilt: Och ware then skyldig, som i boet sitter, ehwad han är arfwinge eller sysloman, at samma stemning anannna, och sedan låta hvar arfwinge en trowärdig affrist få, och niuten the stemningstid efter then ort, ther then wistas, som är längst borto. År bo skift; då äger hvar arfwinge särskilt stemmas.

Det i denna § utsatte känningssätt må likaledes gälla i mål, som röra bruk, hvilka innehållas af en ägare eller flere intrepreneur och drifwas genom syslomän.

R. Bes. på Allmog. Besv. d. 29 Nov. 1756. §. 37.

9. §. Ställer ej färanden sin wederdeloman stemningen tilshanda inom then tid, nu sagdt är; ware stemningen ogild, och tage han ny stemning ut.

10. §. I brottmål bör then, som föres til, genast å Mätten bud til swars komma: Giör han thet ej; då må han genom Kronones eller Mätten betiente til Mätten hemtas.

Kägrad quinna må wid Domstolen skriftligen swara för sin förbrytelse.

R. Dr. d. 17 Oct. 1778. punkt. 5.

12. Cap.

Huru försuras skal, när stemning försittes; och om laga förfall.

1. §. Nu är lagliga stemt, då skola färande och swarande, å dag förelagdan, för Mätten komma, ther the ej laga förfall hafwa. These äro laga förfall: om man suf är: om man i Konungens och Rikets tienst är upbodad, eller faren: om man i hächtelse sitter: om man af fienden eller annan fahra, wådeld, eller watuslod hindras: om man ifrån sinnen kommen är: om man eller hustru, barn eller föräldrar dö then tid, man bör sig för Mätten infässa: om man förut til annan Rätt är stend, at swara å samma tid. Pröfwe doch Domaren omständigheterna i these fall. Nu kunna andre förfall gifwas före; öge Domaren och them pröfwa, om the äro af then wigt, at the gälla någe. År förfallet lagligt; skulle då Domaren saken up, & landet til nästa Ting, och i staden lägge

han parterna annan dag före, och waren the skyldige, & landet och i staden, utan ny stemning til Mätta komma.

2. §. År någor förfallelös borto, då han ropas af Mätten fram at fära eller swara; böte wid Häradsting och Kämmersträtt en daler, i Lagmans och Mädstufwurätt två daler. Kommer hvarken färande eller swarande, innan "Tingets" slut; böte hvarthera dubbelt. Kommer swaranden å första Ting, innan thet ändas, och blifwer färanden ute; böte som sagdt är, och gälde han swaranden thes kostnad, ther han ej wid nästa Ting å landet, eller inom en månad i staden, gitter wisa, thet han laga förfall haft, och at han ej funnat Mätten thet fungjöra. Stemmer ej färanden saken in, och then fullföljer å then tid, som nu är sagdt; ware swaranden för hans käromål fri.

Denna § har numera följande tydelse:

År någor förfallelös borta, då han ropas af Mätten fram at fära eller swara; böte wid Häradsting och Kämmersträtt en daler, i Lagmans och Mädstufwurätt två daler. Kommer hvarken färande eller swarande, & landet innan Härads-Tingets slut, eller i sted innan rättegångstimman ute är; böte hvarthera dubbelt. Kommer swaranden etc. etc.

R. Förordn. d. 12 Mars 1830.

3. §. Nu kommer färanden til första Ting, eller i staden å föresatt dag til then Rätt, tit saken infleend är, men swaranden ej, och låter ej laga förfall framte: wiser färanden, at swaranden stemning i laga tid fätt; döme då Mätten i saken, efter thy, som sanning ther i utletas kan, och före i domen in, huru then, som wunnit, sin wederpart om domen fungjörg skal, som i then 4. §. sägs. Kommer swaranden sedan, innan tid til laga wad ute är, och begiärar wädja, och är saken af thet wärde, at emot Mätten dom wädjas må, som framdeles i thenna Balk urkils; hafwe ther lof til, och Mätten, tit wädjadt är, döme i hufwudsaken. Kommer han ej inom then tid, som sagdt är, eller är saken så ringa, at wad ther i ej tillätit är; niute återwinning, som i nästa §. sägs: och gånge domen i sådant återwinningens mål til utinäffning, ther färanden thet åskar: och han hafwe wåld, at lyfta thet, som utmätit är, om han full borgen therföre ställer.

4. §. Hvar som säledes dom wunnit, fungjöre then, sedan tid til wad förbi är, sin wederpart; eller föke utmäntning ther å, så tidigt, at wederparten kan låta safen insiemma til nästa Ting å landet, och i staden inom en månad, at återwinning föka. Giör han thet ej, som wunnit; niute then, som tappadt, samma tid, sedan han tilsagd warde. Pröfwas thet, at han för fattigdom ej orkar fullgiöra domen, inom then tid som sagt är; hafwe änta macht at föka återwinning. År thet, som dömdt är, sådant, at återwinning warde onytlig, ther domen fullgiöras skulle; så gänge then ej til fullborban. Försummar then, som tappadt, then tid nu föresatt är; hafwe sedan ingen talan til återwinning.

5. §. Blifwer swaranden ute förfallelös ifrån Lagmansrätt, eller Rådstufwurätt, så safen ifrån Kämmerrätt til kommen är; döme Rätten på the stiäl, som käranden förete. Gifwer sig swaranden an, medan tid til wad inne är, och söker wädra; ware thet honom tillätit, i thy fall, som i 3. §. sägs. År safen af ringare wärde, eller gifwer han sig ej så an; niute ej återwinning ther i, utan ware domen fast.

6. §. Blifwer någor å förelagd tid ute, i then saf, som genom offenteligt anslag å Rättens dör insieme är; hafwe sedan ingen talan ther i, ehvad thet är kärande eller swarande.

7. §. Kommer kärande eller swarande ej til Häradsbyn å dag förelagdan, utan är enthera borto; sätte til Domaren then ut til annan tid, ehvad laga förfall framtes, eller ej. År och til någorhera ute, och wiser ej laga förfall; gänge Syn ej thes mindre för sig, och döme Rätten efter som stiället ther pröfwas lunha, så of om Rättegångs kostnad. Besägarer then, som tappadt, och ej när war, inom laga tid wädra; thet må honom ej vägras; giör han thet ej; ware Synedomi gild. År någor borto från Lagmanssyn: ware lag sattna; dock må man ej ther wädra mot, utan gänge thermed, som i 25. Cap. 10. §. stadgas.

13. Cap.

Om jäf emot Domaren.

1. §. Nu wil kärande eller swarande jäfwa Domaren; göre thet beskedeliga, och döme Domaren siel om thet jäf. These äro laga jäf: Om Domaren är med enthera i then skyldskap eller svägerlag, ther i ächtenkap efter 2. Cap. Giftermåls Balken ej byggas må, hvor under of thes sykonebarn i skyldskap, och ej svägerlag, förläss: eller är Domaren thes wederdeloman, eller uppenbare owän: eller äger Domaren, eller hans skyldemän, som nu nämnde äro, i then safen del, eller funna the någon synnerlig nyttö eller skada ther af wänta: eller hafwer han i annan Rätt i samma sak Domare warit, eller förr warit fullmäktig ther i, eller witnat, eller förut såsom Betient i någon Rätt, eller hos Konungens Besafningshäswande, något slut fattadt, som then safen röret: eller hafwer han siel en lika sak i annan Rätt. Det Domaren at sådant jäf emot honom är, änta at parten ej är ther om kunnig; träde sielmant ifrån Rätten.

En Domare eller ledamot i en af flere ledamöter bestående Rätt får ej siel, genom bevärs, föla ändring i det Rättens utslag, som honom för jävlig ansett, utan är det partens rättighet, då han står dertill förete.

R. Görl. d. 22 Febr. 1770.

2. §. Jäfwar någor Domaren obeskedeliga; böte i Härads- och Kämmerrätt tijo daler, i Lagmans och Rådstufwurätt tingu daler, i Hofrädden femtijo daler.

3. §. Pröfwas jäf lagligt emot Häradsböfding, Lagman, eller Borgmästare i then stad, ther ej mer än en Borgmästare är, och Rådstufwuratten utom honom ej finnes domför; försordne Hofrädden en annan i hans ställe, på kärandens begäran och kostnad, och städne then kostnad sedan å then, som safen tappar.

4. §. Jäfwas någor i Härads eller Lagmans Nämnd; sätte Häradsböfding och Lagman, om thet tarfwas, annan i hans stad, så länge thet målet sättes. Jäfwas Kämmer eller Rådiman; nämne Rådstufwurätt then i hans ställe sätta må,

ther Rätten ej annars domför är. Jäfwas alle i Kämmersrätt; falle Nådstufwurätt andra, som then sak döma. Ur Nådstufwurätt aller jäfwad; förordne therom Hofrätten. Nu kan så hända, at så månge af Hofrättens ledamöter jäfwade warda, at Rätten i thy mål ej fullsutton är; gifwe Hofrätten thet Konungen tillkänna, tå Konungen förordnar andra i theras ställen. Ej må Borgmästare och Nådman jäfwas, ther son eller måg i Kämmersrätt dömdt; Ej må of någor i Hofrätten jäfwas, ther son eller måg i Underrätten dömdt; utan så är, at the för embetes brott ther lagliga anlagade warda.

14. Cap.

Huru för Rätta käras och svaras skal; så ofc om munteliga förhör, och wrängoed.

1. §. I Härads, Kämmers, Lagmans, och Nådstufwurätt i the mindre Städer, bör käromål munteliga föreställass, ther sakens wigt och widlyftighet, eller andra omständigheter, ej fordra, at thet skrifteliga ske må: och warde tå parterna ej tillåtit, at flera än en skrift hvarthera inlägga, ther saken ej är af thes större wigt.

2. §. Kommer kärande til Kämmersrätt å dag föresattan, och gifwer thes käromål vid offenteligt upprop skrifteliga in, och svaranden tå när är; skrifwe Rätten ther å, at han åtta dagar ther efter svara skal. Försummar han tå at ställa sig vid upropet in, men kommer med swar innan flockan tolf; böte en daler. Blifwer han aldeles ute, eller kommer han oberedd, utan laga ursäkt; böte två daler, och gånge åter upprop i saken åtta dagar ther efter. Kommer han ej ånta med swar in; böte som sagt är, och warde på kärandens inlaga i saken dömdt: doch må han munteliga höras, om han thet förut begjärar: ware of honom tillåtit, ther han tappadt, emot domen wädja. Försummar käranden then dag, tå han sin wederparts swar emottaga skulle; böte en daler. I Kämmersrätt i Stockholm ware uprops tima flockan nijo.

3. §. Käranden skal, ehvar rättegången börjas, alla thes stäl och bewis genast framte, och svaranden sammaledes.

Håller någor the bewis uppsatliga inne, som til lius i saken tien; böte fem, eller tijo daler, eller mera, alt som Domaren pröwar honom ther i brottslig vara.

4. §. Alla affräster af the bewis, som företes, skola anten af Rättens Betiente, eller andra trowärdiga män syrcta vara, at the med siefwa hufwudskrifterna i alt lika äro: och böra ånta hufwudskrifterna wisas up, ther Rätten, eller wederparten thet åslor.

5. §. Käranden skal thes inlaga fort och tydeliga fatta, utan alt företal och omsvef, och sakens sammanhang ther i strax berätta, och sedan hvor i siefwa twisten beslår: före of thernäst redigt in, hvad han påslår, med stället ther til. Hafwer han flera käromål, än ett; sätte hwart för sig ut: och sware wederdelomannen i samma ordning. Ej må något blandas i thesa skrifter in, thet til saken ej rätteliga hörer. Giör någor annorledes; böte fem, eller tijo daler, efter thy, som Domaren thet finner stälsigt.

Parter böra under sina skrifter och inlager till Domstolarne siefwe eller deras fullmäktige tydlichen understryka såväl dop: som tillnamn, jemte karaktär och titel efter embete, hand, handwerk och näring, samt för hönder namnet på byn och socknen, der de boende äro.

K. Br. d. 24 Juli 1741.

En hvar, som någon besvärs: eller ansekningskrift författat, der sakgaren ej förtält densamma uppsätta, bör utsätta sitt namn och syskan, jemte wistelseorten.

K. Kung. d. 29 Jun 1773.

Jemför 15 kap. 10 §. d. B.

I alla skrifvelder till embetswerk shall, med uteslutande af hittills bruklige titlar, i dicerstriften endast utmärkas embetswerkets namn, såsom t. ex. Till Kongl. Maj:ts och Rikets M. M. Hos-Rätt (Kollegium), Till Konungens Besällningshafwande i M. M. län, v. s. w. I konteksten af skrifvelsen begagnas embetsstilen, och i slutet undertecknas blott dag, årtal och namn.

K. Kung. d. 23 Nov. 1819.

6. §. Hafwer then, som skrifteliga sin talan, eller swar företedt, sig ther i förbehållit, at of munteliga hörd warda; eller begjärar han thet sedan, eller finner Domaren sief thet nödigt: förelägge Domaren wif dag och tid ther til, om thet ej genast ske kan. Hvar som tå förfalllös blifwer ute; böte i Kämmersrätten två daler, i Lagmans och Nådstufwurätten fem daler, i Hofrätten tijo daler. Kommer han ej tå han

andra gången tilsagd är; warde then hörd, som när är, och döme slädden i saken. Ej måge parterne vid munteligt förhör påstå, eller Domaren tillåta, at thet uppfriwas skal, som redan i skrifterna införd är, eller til saken ej rätteliga hörer. Hvad som vid munteligt förhör uppfriwes, thet skal för parterna upplåsas, om thet åfsa, eller Rätten thet nödigt finner; kännes då parten ej vid thet, som skrifvit är; hafwe Rätten witsord at säga, hvad taladt och swaradt war. Wil någor fina ord och mening förklara; thet bör ej vägras; pröfwe doch Domaren hvad krafft thet äga må.

Parter, som i lagvadde eller instämde mål åskunda att vid Hsver-Domstolarne warde muntlig hörde, böra vid berättelhens undertecknande derom göra förbehåll.

K. Kung. d. 19 Jan. 1802.

7. §. Misstirrar någor sin wederdeloman in för Rätta, i tal eller skrifter, med oqwädins och smäde ord, förfelnliga tilmälen, eller åkhäfwar; böte sem, tjo, eller tiugu daler, eller mera, efter som brottet är til. Går thet å ära mans; döme och sammia Rätt ther öfwer; men wil then, som tilmälet gjorde, honom ther til lagliga binda; skjute då Domaren thet til then Rätt, ther under brottmålet hörer. Talar eller skrifwer någor wanvördliga mot Domaren; böte dubbelt, eller högre, alt som Domaren, ther thet skedt är, skäligit pröfvar; giöre och offentligen afbön, om brottet thet förtienar. Höter eller undsäger han Domaren, eller gifwer honom smädelig ord, eller griper honom an til heder och ära; låte då Hofrädden then brotliga ther anfallas, och warde han straffad, som i 18. Cap. 8. §. Misgiernings Balken stadgadt är.

8. §. Skrifwer någor, eller talar in för Rätta, thet han vet ej sant vara, och wil Domaren ther med förleda; warde han ther om öfvertrygd; böte i Häradss och Kämmersrätten sem daler, i Lägmans och Rådstufwurätten tjo daler, i Hofrädden tiugu daler, eller mera, alt som Domaren thet pröfvar.

9. §. Wrangoed måge parterne ej åfsa af hvarannan i någon Rätt: doch äge Lagmans eller Rådstufwurätt, så och Hofrätt, til hufwudsaken til kommen är, påläggga enthera parten

ten

ten eller begge, thenna wrangoed utan uppsof i Rättegången swärja, om sanning ej annars utletas kan: Jag N. N. swär vid Gud, och hans heliga Evangelium, thet jag ej annat wet och förstår, än at jag en rättvis sak hafver, och at jag then ej drifwer af arghet och illwillia; skal och ej någon witterlig osanning eller list bruka, eller söka at tiden utdraga, eller saken förmörla, eller något döbla, som til en rätt upplysning ther i tienar; utan gifwa thet alt redeliga tilfänna, så sant mig Gud helspe til lif och själ. Wil eller kan parten ej thenna ed gånga; hafwe saken tappadt. Swärje och fullmäktig samma ed, ther Domaren så nödigt pröfvar. Gitter han thet ej, och är hufwudman fräuvarande; lägge Rätten honom wihdag före, at in för nästa Domare, ther han wistas, eden göra, och på the nödiga frågor swara.

10. §. Ej må i brottmål wrangoed fordras, ehwad the äro mindre eller svårare.

15. Cap.

Om laga ombudsmän eller fullmäktig.

1. §. I brottmål sware then sief, som anlagad är. Pröfvar Domaren, at han hiesp i rättegången tafvar; tilåtes honom fullmäktig med sig hafva. Mannen må och hustrun, och mätsman then omyndiga, i thy fall bissländ giöra. I andra fakta må man genom laga ombudsmän lära och swara; och skal hufwudman änta för Rätta komma, när Domaren thet fordrar.

Warde krigsman för brott stånd till allmän domstol, åsligger honom att det anmåla hos sitt besäl, som, i händelse så pröfwas nödigt, utser kompagni- eller regementsfullmäktig att vid undersökningen tillstades vara.

K. Krigs-Are. d. 31 Mars 1798. Cap. 14. §. 20.

Det brott, som vid Domstol tillvitats en prest, shall ransakas och afdommas i närvaro af en konstitorii-fullmäktig. För det embets förlust, insändes ransakningen och domen till Konstistorium, som sitt uttag jemte Domstolens underställer Hof-Rättens pröfning.

K. Dr. d. 7 Dec. 1787. §§. 4 och 5.

2. §. The, som för andra måge tala och swara, skela vara obetyftade, årlige, redelige och förståndige män. Ej bör

någor almännliga ther til brukas, som af Mätten, ther saken drifwes, ej godkänd är, och lof ther til fätt. Vill parten bruka til fullmäktig sin syldeman, eller then i hans tienst är, eller han eljest hafwer förtroende til; sånde thet honom fritt. Konungens Retiente, som Kronenes upbörd ej hafwa, måge ock för sina wänner tala, när theras Förmän thet tillåta, och the sin tienst thermed ej försumma, eller thet emet theras embetes plikt ej strider.

3. §. Ej må någor fullmäktig vara i then sak, ther med han sig besattat i annan Rätt, såsom Domare eller Mätten betient, eller hos Konungens Besalningshafwande å embetes vägnar: ej then, som förr varit fullmäktig för wederdelomannen i samma mål: eller then, som siefv under mälsman står: ej eller then, hwars fader eller svärfaðer, son eller måg, broder eller sväger, i Mätten Domare sitter. Ej må någor ledamot i Lfwerrätten, eller thes betient, som åhrlig lön niuter, låta bruka sig til fullmäktig, ther, eller vid någon Underrätt, som ther under lyder: utan så är, at han talar för syldeman sin til och med syskonebarn, eller för omnyndig, then han är mälsman före.

4. §. Ej må någor kära eller swara för annan, innan han anten munteliga in för Mätten af Sakagaren ther til förordnad är, eller wiser hans öpxna bref ther om med insegel. Kan hufwudman siefv ej skrifva; bör fullmachten med trowärdiga witnen syrkt vara.

Ett farstilt mål är förelarat att en fullmakt, hwara utgivarens sigill saknades, icke kunde dersöre anses ogiltig.

K. m. d. 14 Juli 1762.

5. §. Äger Kronan del i någon twist; förordne Konungens Besalningshafwande then, som vid Underrätten Kronans rätt förswarar: I Hofrätten tale i thy mål Konungens Ombedsmän. Stattebonde må i jordatwist siefv fullmäktig taga; gifwe doch honom, som räntan äger, thet tillkänna, at han, ther så tarfwas, må stattebonda bisjälv göra.

Att ägare af kronskatte-hemman nu icke behöver göra det tillkänninghafwande, som denia § siedgar, söljer af K. Br. d. 21 Febr. 1789.

6. §. Vill någor, som del i saken hafwer, för the andra tala; tage theras fullmacht ther til.

7. §. I alla fullmäctter bör nämna Domstolen, saken, och mannen som then föra skal, så ock at sakagaren wil nöjas åt thet, som ombudsmannen ther i gör och läter. Men ej må fullmäktig annan i sin stad fatta, eller saken förlita, utan han hafwer ther uttryckeliga lof til: ej må han ock saken i högre Rätt fullförla, utan fullmachten så släbd är; doch må han hufwudmannens rätt genom vad förvara.

Att fullmakt äsven får sällas på innehafvaren, är särskilt förtalat genom

K. Dom d. 13 Nov. 1794.

8. §. Dör hufwudmannen under rättegången; fungiere ombudsmann thet Mätten, och the, som då sakagare warda, gifwe ny fullmacht.

9. §. Then som fätt af Mätten lof, at rättegångs saker drifwa, ware syldig, at utan betalning hielpa the fattiga för Mätta; då Domaren thet pålägger.

10. §. Ombudsmän skal redelig och med all flit drifwa then sak, som honom förtros, och skrifva alla the skrifter under, som han gifwer i Mätten in. Ej må på någon insaga dömas, om then ej satt sitt namn ther under, som skriften förfatadt, ther sakagaren finnes ej hafwa förstått ther samma uppsätta.

Gemsör ann. vid 14 Kap. 5 §. d. 8.

11. §. Fullmäktig hafwe ej macht i Mätten affäga sig then sak, som han ther begynt, utan Mätten pröwar, at han sial ther til hafwer.

12. §. Åsamjas ej fullmäktig och hufwudman om arfwodis lön, och är ej wist astal ther om giordt; pröfwe Domaren, som sidst i saken dömdt, hwad fullmäktig skäliga förtient hafwer: och äge han rätt, at hålla the rättegångsskrifter qvar, som han om händer fått, til thes han sin betalning får.

13. §. Försummar fullmäktig sin hufwudmans rätt; hafwe då hufwudman väld, at tala honom lagliga til, och söka sin stada åter.

14. §. Finnes fullmäktig hafwa retadt, eller föreladt någon til offiälig rättegång, eller emot bättre wett drifvit orättfärdig sak, eller brukadt witterlig falskhet; böte tijo, tiugn, eller mera, til hundrade daler, eller plichte med fängelse, och warde honom ej mera tillåtit at föra andras saker för Mätta,

alt som Domaren pröfvar thes brott vara. Drager sådan fullmäktig sig ifrån saken, innan slut ther i warder, at straff ther med undgå; plikte änta, som sagdt är. Warder någor öfvertrygd, at han ock hemliga skrifvit i saken för hufwund-mannens wederpart, eller gått honom med stål och råd tils-handa; böte hundrade daler, eller straffes med fängelse wid vatn och bröd, och ware årelös.

Fullmäktig, som försökt till ofläsig rättegång eller emot bättre wett drifvit exattfärdig sak, ställ, utom den plikt detta lagens rum i thy fall-fadgar, förklaras förälsig det arfwoðe, han sig betingat eller tillätsven-tyrs redan uppburit.

R. Br. d. 12 Mars 1756.

15. §. Alla äga Mätten heder och wördnad wisa: Ty skal ej någor, i stället för laga fullmäktig, låta öfvermaga, tienstedräng, eller annan otienlig, gifwa thes skrifter in, eller til munteligt förhör sätta. Giör thet någor; böte i Härads och Kämmersrätt två daler, i Lagmans och Rådstufwurätt fem daler, i Hofrätten tio daler.

16. §. Lager någor sig talan för Mätta i then sak, ther han hvarken är målsägande, eller ombudsmän, eller äger å embetes vägnar kara och sota, eller efter Lag ther til los hafwer; böte i Härads och Kämmersrätt tre daler, i Lagmans och Rådstufwurätt fem daler, i Hofrätten tio daler, eller mera, som saken är til. Sker thet hos Konungens Besalningshafwande; böte fem daler, "thes ensak"; fylle ock i thesa fall allan slada. Avg. ensaksböter, se ann. vid 32 cap. 2 §. d. B.

16. Cap.

Om hvarjebanda inwändningar i rättegång; så ock uppföf.

1. §. Nu kommer svaranden för Mätta, men säger, at saken til then Domstol ej hörer; pröfwe thet Domaren, och gifwe sitt utslag ther öfver. Möjes enthera parten ej therät; gifwe han thet Mätten tillkänna genast, eller sidst innan näste dagen til ända gått, och lägge sedan thes besväri in i Hofrätten, inom hälfsten af then tid, som i lagwadda-saker ifrån Lagmans och Rådstufwurätten föreskrifwen är: ware ock Domaren skyldig, at teknå & utslaget, hvad dag, flockan för tolf,

het ske bör. Försunnar then misnögdé någotthera, som nu sagdt är; hafwe i thy mål ej vidare talan: och då i hufwund-saken dömes; böte han tingu daler, eller mera, om thet pröfwas, at han thet infast gjortd uppfäteliga, at saken ther med uppehålla.

Hvad detta lagrum fadgar om twidemål, kan ej lämpas till brott-mål, der inwändningsfadgar skola på en gång med hufwundsaken ut-föras, särvida ej Domstolen förklarat sig obetyrig att brottmålet upp-taga, då besväri beröfver färstilt må fullförlas.

R. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 35., iemf. med R. Försl.
d. 3 Sept. 1812.

Allt inwändningar i utförlingsmål hos Konungens Besalningshaf-wande måste fullförlas på en gång med hufwundsaken, ses af

R. Br. d. 5 Febr. 1752. (vid 2 cap. 5 §. n. D.)

Avg. inwändningar om Domstols behörighet i konkursmål, se
Konkurslagen d. 12 Mars 1830. §§. 62 och 63. (i bkh. till denna lagbok).

2. §. Gifwer han sina besväri i Hofrätten in i rätten tid; lägge Hofrätten wederdelomannen wiñ dag före wid wite at swara, efter thy han när eller sierran stadd är: Fordre ock Domarens förklaring in, om thet tarfwas. Sedan döme Hofrätten ther öfver utan uppföf; och then ohemligt flagadt, böte tretio daler, eller mera, som saken är til. Ej må hos Konungen i thet utslag ändring fökas. Giör någor then inwändning emot Hofrätten i the safer, som thet strax instemmas eller upptagas; lungjöre then, som tappadt, sitt misnöje inom flockan tolf å tridie dagen, then oräknad tå utslaget föll, och sätte tillika så många penningar in, som framdeles i thet 30. Cap. urfölls: släße ock sedan full borgen för kostnad och slade-stånd, och lägge sina besväri in hos Konungen, inom hälfsten af then tid, som i samma Cap. sägs.

Ginner Hof-Mätten att den flagande i inwändningsmål ej har stäl till besväri, gifwes genast utslag deröfver utan kommunikation. Men skall besvärsfristen förut kommuniceras med wederparten, då bör i resolutionen, som uttages af flaganden, insöras att denne skyndamt skall tillställa wederbörande samma besvärsfrist, deröfver taga bewis och det vid to daler bet til Hof-Mätten insända. Om besvären skola kom-municeras med Under-Domaren, som utsätter gifwet, tillställas dessamma likaledes wederparten, hvilken här att sin förklaring, lemte besvärs-fristen, inom utsatt tid till Domaren aselema; denne antekne då da-gen, när det skett, och insände fristerna jemte sin egen förklaring till Hof-Mätten, hvarefter besvären der osordrigtigen afgöras.

R. Br. d. 13 Mars 1751.

3. §. Wänder någor in, thet flere hafwa i saken del, och at the insiennmas böra, och tillika med honom swara; gänge ther med på samma sätt, som nu föreskriftit är.

Se ann. vid 1 §. d. kap.

4. §. Giör någor annan inwändning, än nu sagdt är, chwad thet är emot Domaren, eller emot wederpartens person, eller at han ej wil inlåta sig i twisten med honom, eller emot witnen, eller chwad eliest inwändes, antingen fört, eller sedan han begynt i saken swara; gifwe Domaren sitt utslag ther öfwer särskilt, om målet thet fordrar; och antingen thet i hufwudsaken binder, eller ej, fortare han ej shes mindre genast ther på med hufwudsaken, änta at någorthera parten sitt missnöje förklarar inom then tid, som i 1. och 2. §. §. Gladgadt är. Ej må Öfverdomaren besvär öfwer fel i rättegången emottaga, innan Underdomaren i hufwudsaken dömdt. Söker then, som tappadt, högre Mått i hufwudsaken; stände honom då fritt, sina besvär i the fall, som sagdt är, tillika framföra.

Domaren bör underrätta den tappande parten att misnöje öfwer utslag på sådane inwändningar, som ej så genom besvärars anförande från hufwudnålet släjas, ställ inom den i 1 och 2 §§. af detta kap. utsatte tid anmälas, så framit parten will ha sin talan deremot wädare förvarad.

K. Br. d. 2 Nov. 1759.

5. §. Alla inwändningar skola i rättegångens början på en gång företes, ther thet sådana äro, at thet ske kan. Finnes någor hafwa ther med innehållit, at sakens slut hindra; böte tio, tiugu, tretio daler, eller mera, efter som saken är til.

6. §. Nu söker enthera parten uppfos i saken, för thy, at han wil flera bewis ställa, eller för annan orsak: finner Domaren skäl til thet uppfos; lägge honom wif tid före, antingen vid wite i penningar, eller at saken änta afgjoras skal, alt som omständigheterna thet fordra. Öfwer thet uppfos må ingen flaga, utan så är, at man menar sig kunna wisa, thet saken allenast ther med onödigt uppehålls; söke då äntring i Hofrätten.

Då part vid Domstol eller hos Konungens Besallningshafwande företeer antingen bewis att han flagat å högre ort, eller ekf sjelhwa komunikations-resolutionen deröfwer, ställ dersöre icke göras uppfos i målet, utan så är att resolutionen utriktigen innehåller inhibitorial.

K. Br. d. 2 Dec. 1741.

17. Cap.

Om laga bewis i hvorjehanda mål.

1. §. Företer någor skrifstliga bewis, at sin talan ther med syrka; pröfwe Domaren noga theras bestaffenhet och richthet, så ock hwad witsord och verkan the i saken äga.

2. §. Veropar sig någor å böcker öfwer handel och förfenkskap, och finnas the innehålla både hwad borgadt och betalde är, med dag och åhr, då thet fördt, utan någon ändring; gitte ej wederparten wisa ther fel i, eller at alt ej rätteliga uppteknadt är, eller the omständigheter, som boken eller personen missänkta gjöra; gälle then för fullt bewis, ther han, som boken hållit; eller hålla lätit, then med ed sannar.

Allt detta lagställe ej ässer frågor om penningförsträckningar, är i särskilt mål förklarat genom

K. Dom d. 8 Dec. 1795.

Ang. räkningar öfwer borgade varor, se

K. Förordn. d. 28 Juni 1793. §. 2. (vid 4 kap. 2 §. u. b.)

3. §. Wil någor sin talan med witne fästa; take thet sjelf med sig, eller låte thet lagliga til Nätten stemma. Veropar sig någor å flera witnen, i samma sak; the måge genom en stemming inkallas, om thet beqwämliga ske kan. Witne må ock i högre Mått höras, änta at thet i then nedra ej nämndt warit. Kommer ej witne, som stendt är; böte i Härads och Kärruerbrätt en daler, i Lagnmans och Rådstufwirätt tre daler, i Hofrädden fem daler: och lägge Nätten sedan wif dag och wite före. Kommer witnet ej änta; lite Nätten å landet Konungens Besalningshafwande til, eller then Kronobetient, som närmast är, at ställa witnet in; i staden äge Domaren sjelf macht ther til.

4. §. Är något witne sierran, eller kan thet för annan laga orsak ej komma til then Domstol, ther thet nämndt och godkändt är; då skal thet i begge parternas, eller theras omibudsmäns, närväro, höras in för närmasta Nätt, ther thet wistlas, i staden eller å landet, alt som thet snarast ske kan. Är witne suft; warde då hemma afhördt.

5. §. Ej må någor, som til witne nämnd warde, dra ga sig witnesmålet undan: gör han thet; hafwe Domaren

wäld, at hålla honom ther til, genom wite, eller fängelse, ther han ej orkar böta. Then witne påkalladt, betale thy sin resefosnad och tärning, efter thes wärdighet. Sämsas the ej ther om; lägge them sā Domaren emellan, som skäligt pröfwas.

6. §. Nu jäfwar wederdeloman then, som til witne nämnd är; pröfwe Domaren, om thet jäf lagligit är, och gifwe sitt utslag theröfwer.

7. §. Ej må then witna, som menedare, biltog lagb, årelös dömd, eller för sådant brott så anklagad är: ej wederdeloman, och uppenbar öwän; ej wettlös, eller then, som ej syldt fejton dhr; ej okänd och fremmände, innan man om thes frägd funnig warde: ej echristen, eller then, som af sådan lärö är, at han om witnes eden en fälsk och sladelig mening hafwer; ej egit husfolk och enstille tienare, så the i tiensten äro, utan sā är, at groft brott inom huset skedt, och andre ej hafwa när warit: ej i brotmål then, som angifware är, eller the, som rykte ther om utspridt, eller af andra thet allenast hördt hafwa: ej the, som i then skyldsskap, eller thet svägerlag med enhera af salägarna äro, som i thet 13. Cap. 1. §. om jäf emot Domaren sagdt är, ehvad the åberopas at witna mot eller med; och ware lag samma, ther allenast trolofning skedd är: ej then, som sielf, eller hwars skyldemän hafwa i saken del, eller funna myrto eller skada ther af wänsta: ej må och fullmäktig witna om thet, som hans huswudman honom under then rättegång förtrodt; finnes thet, at han ther före är til fullmäktig tagen, at han ej witna måtte; så bör han saken lemma, och witne bärä.

Stadgandet att wederdeloman eller den, som kan förvänta nyttia eller skada af någon sak, ej må derom hära witne, bör ej lämpas på de händelser, då flagan föres af en menighet ösver kronoberjentes felaktigheter i tjensten, utan stall i dylika mål den ene sā witna om hwad han vet vara händt den andre, särvida han ejest är witnesgild.

K. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 36.

När Domaren finner witne torfiva undervisning i kristendomen, kan han förvisa det till presteskapet att förut förhöras och underrättas.

K. Bes. d. 7 Aug. 1753.

Katholiker må äga frihet till witnesmålets osläggande i likhet med dem, som äro af Luthersta lärän.

K. Br. d. 28 Febr. 1772.

I mål, som angå förbudne spel med onymdige samt försträckningar till dem, må beljente och tjenstefolk & ömje sörda vara witnesbare.

K. Förordn. d. 7 Juni 1749. §. 7.

I twister om olagligheter vid prestival kan ej någon vara för sin person jästlig att witna endast för det han vid valtet röstat, och följsakligen ej heller hans husen, barn, tjenstefolk och skyldemän, euar han ej på ett eller annat sätt ejest är part i målet.

K. Br. d. 27 Juni 1753.

8. §. "Tilwiter wederdeloman then, som til witne kallad är, thet honom ifrån witnesmålet stänga skulle, och nekar "han ther til; gitter ej then, som jäfvet gjorde, thet strax "fullityg; lägge i staden, Domaren honom före wiss dag ther til. Eler thet å landet; warde witnet ej thes mindre, för "dödsfall säl, edeliga hördt, och hafwe parten änta rädrum, "at til nästa Ting bewis til jäfvet slappa, om han thet åskar; "och skulle Domaren med slut i saken up. Finnes så jäfvet "lagligit; pröfwe Rätten, hwad krafft then jäfwades utsaga "äga må."

Detta lagens rum syder nu sätunda:

Gör man jäs, men kan det ej med fullt bewis sätta, ändå att säl eller omständigheter företes, som det jäs kyrka, då stall witnet höras; men Rätten pröfwe, när dom i saken gisyes, hwad verkan witnesets utsago äga må. Nu är den, som jäs gör, ej befreit allt sina bewis genast förete, warde och då witnet hördt, och lägge Rätten honom, som jäfvet gjort, wiss th före att det bewisa: gitter han jäfvet med fullt bewis sätta, ware witnesmålet ogisdt: har han ej fullt bewis, pröfwe Rätten hwad verkan det äga må.

K. Kung. d. 7 Jan. 1830.

9. §. I the saker, som å lös gå, och andra svåra brottmål med Domaren höra then, som jäfwad är, utan ed, ther anledning är, at ther med lös i saken få: doch ej föräldrar och barn, äcta makar, eller syskon, emot hvarannan, ther saken ei "af synnerlig wigt och svårhet är."

Detta lagens rum har fått denne lydelse:

I the saker — — — ther saken ej angår dräp och mord, hvarom ejest all upplysning sänkas. Ej må angifware, då han uti något brott sin medbrottislige upptäcker, undga straff för delaktighet derut.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

10. §. Qwinna, sā gift, som ogift, må ej mindre än man witne bärä: och ej måge the för lönstaläge, eller enfalt hor vräkas, när the therföre pliktat, och sedan sitt lefwerne bätttradit.

11. §. Wachter, och the, som Mättens, eller Konungens Befalningshafwandes, bud och ärende gå, måge siefwe edeliga witna om thet, som them i thy fall händer, så ock om thet the uträttadt, ther ej andre witnen til äro.

Den i oswantlände h wakter och dem, som Mättens eller Konungens Befalningshafwandes bud och ärender gå, tillagde rättighet utsträktes äsven till dem, hvilka äro till fångvaktare eller fångförare wederbörsigen antage. *K. Kung. d. 10 Juni 1841.*

Den rättighet, som detta lagrum medgiver, äga äsven militäre wakter och skildposter, tullbetjente, polisuppsynsmän i flere städer, lotsar, ordningsmän, m. fl. enligt särskilt utsärdade försättningar.

12. §. Tränger någor, at beröpa sig å Domaren til witne; thet må ei vägras, och hålle sig til Domaren ifrån saken.

Då parten åberopar sig Domarens witnesmål, bör denne pröva partens trängmål och deröfver għiva utslag. När parten ej kan förete någon onledning och nöd, samt Domaren ej af lag eller ed finner sig förbunden att astrarā, bör han partens begärjan ej bevisja, utan, äsven om någondera parten sit mijsnoje deremot förklarat, genast med hufwudsaken fortsaka. *K. Hörl. d. 22 Febr. 1770.*

13. §. Förstår ej parten the jäf at förete, som han kan hafwa stiäl til; fråge Domaren til siefw therefter, innan ed gångas må.

14. Nu kan så hända, at både kärande och swarande åsamjas, at låta then witna, som är af god frågd, men elsest jäfachtig; äge Domaren änta macht at pröva, om thet ske må.

15. §. Söker wederdeloman sak med then, som til witne kallad är, eller then, han vet emot honom åberopad warde; eller tifogar then något med ord eller gierning, i uppfat, at honom ther med jäfachtig göra; ware han ej thes mindre witnesgild. Söker någor siefw på sädant sätt undgå at i saken witna; ware lag samma.

16. §. Witnen skola i begge delomännen, eller theras ombudsmäns, närvare, thenna ed, med hand å bok, sväria: Jag N. N. lofvar och svär, vid Gud och hans heliga Evangelium, at jag i thenna sak skal witna och gifwa tillkänna alt, hvad mig frågadt warde, och jag vet händt och sant vara, så at jag, hvarken för vänkap, syldskap, svägerskap, gäfswor och ständer, räddhoga, hat eller awund, myto eller fla-

da, eller hwad thet vara må, skal något döla och förtiga, som til saken och sanningens uplyśning lända kan; utan alt, thet mig ther om witterligit är, redeliga på mitt samwete befärra och uppenbara; så fant mig Gud hielpe til lif och själ.

17. §. Giswer både kärande och swarande witnet eden up; ware gifwen ed så gild, som gāngen: men i svåra brottmål bör witnet ed göra.

18. §. Nu är ed gāngen; warne til Domaren witnet för inened, och undervise thet noga om then fahra, som ther wid är. Vär någor falskt witnesbörd, böte syratijo daler, the fattigas ensak, och ware aldrig witnesbär. Hvar som med gäfswor, löften, hot, eller å annat sätt, någon förmådt hafwer at falskliga witna, stände samma straff. Går saken å lif eller åra; ther om stadgas i 60. Cap. 1. §. Misgiernings Balken.

19. §. Görd någor mened i annat fall, til Domaren liflig eller fristelig ed honom åtagdt; böte och syratijo daler, the fattigas ensak, och ware årelöse.

20. §. Kärandens witnen skola först höras, om the tilstädens äro, och sedan swarandens: är enthera parten borto, och wiser ej rätta förfall; til så må han, som när är, låta åf höra sina witnen, om han wil, och Domaren ej finner them jäfachtiga vara. Åro witnens utsagor mörka eller sridiga; til så måge witnen af Domaren til förhör ställas eniot hvarannan, at sanning ther med utletas; och äge sedan then parten witsord, som bästa witnen hafwer, the ther klarastा stiäl och omständigheter wid handen gifwa. Åro å båda sidor jämnande bewis och witnen; til gällen the, som swaranden wärja, förtys at Domaren äger helre fria, än fälla.

21. §. Witnen böra särskilt höras, så at ingenthera wet, hvad annat witnar. Ej må parten med tal och frågor witnet hindra eller willa, medan thet sin utsago gör: tarhwas thet, at sedan widare fråga witnet om någon omständighet; hafwe Domaren ther macht til; stände och parterna fritt, at genom Domaren föreställa witnet the spörsmål, som til saken rätteliga höra.

22. §. Nu kan så hända, at Domaren fruchtar, thet witnet af räddlo eller wördnad för then, han witnar emot, ej dierfves rent ut såga thet han doch wet satt wara; då må thet witne först ensides höras, så at parterne ej när äro, och läse Domaren sedan thes utsago för them up: låte och witnet vidare höras i theras närvoro, om the thet åstunda.

23. §. Söker någor, then ännu ej rättegång med annan hafwer, at witne för ålder, suxdom, bortreso, eller annat fall, höras må, til fanningens syrco, ther framdeles tränga skulle; underrätte sig Domaren, om skål til jäf emot them äro; finnes thet ej; ashöre them då, och fråge alt noga ut, som til lins i thet målet tienan kan: och stände then fritt, som witnesmålet rörer, at sedan, då twist upkommer, fina jäf och påminnelser emot samma witnen och theras utsago förete.

24. §. Witnen skola witna om thet the fiefswe sedt, eller i safen hördt hafwa, och ej thet the af andras sägen weta: utan i thy fall, ther upplysning sökes i thet, som för lång tid skedt är: pröfwe och då Domaren hvad witsord then äga funnat, som witnet sig åberopar.

25. §. Nu kunna witnen förckomma, som särskilt hvor för sig, och ej tillika, något sedt eller hördt; utlete då Domaren, hvor i the sammanslenna, eller them i omständigheterna skiljer åt; och pröfwe sedan, hvad verkan theras witnessbörd äga kan.

Emedan hvarken lagen fördrar witnesmål om sådant, som emellan fyra ögon blifvit sagt, eller asseende bör göras på sådant witnesmål, när det icke med laga skäl styrkes eller af porten wobämes; thy bör hvad i dylika fall under fyra ögon tolas, hvarken berättelgewis eller såsom skäl i dom eller utslag hörjas.

R. Br. till Abo hof-R. d. 24 April 1754.

Oswaistkende R. Bref, i anledning af ett brottmål utsärdadt, är icke lämpligt till civila mål. R. Den d. 28 Nov. 1799.

26. §. Skrifselgit witnessbörd äge ej witsord, utan parterne å båda sidor hålla thet gildt, eller thet beswurit warde. År witne i sin utsago osladigt, änta at Nötten gisver thet rådrum, at sig väl betänka, och säger nu ett, nu annat, nu sakar och nu nekar thet sammna; thet bör ej gälla.

27. §. Hörtiger witne någet, som han wet til uplysing tienan, och thet ej genast på Domarens warning upläcker; warde han sedan, innan dom i safen gången är, af omständigheterna öfvertrygd, at thet honom kunnigt är, och han thet då först uppenbarar; böte liugu-daler, the fattigas ensak.

28. §. Witnens utsager bör Domaren noga upskrifwa låta, och i parternas åhörö upläsa, at witnen måge sig förflyra, om theras ord och mening rätteliga fattade äro, och warde sådant ther hos infördt. Minnner sig witnet sedan något mera, förr än i safen dömdt är; gifve thet frax Rätten tiskanna.

29. §. En witne äro fullt bevis, ther i the sammanslenna. Ett witne om siefswa målet gälle ej mer, än för halft bevis; och då bör then som läres til, med ed sig wärja. År han ej af then frägd, at thet honom tillåtas kan; då må han ej til safen fällas.

30. §. Ther uppenbart, och på sammenskila skäl grundadt rychte, eller andra bindande omständigheter och liknelser äro mot then, som tiltales; må och Domaren wärjemåls ed åläggja. Men ej må thet ske, utan i nödfall, och ther sanning ej anstnars utletas kan. Går safen å lsf; då bör ej til wärjemåls ed dömas.

31. §. Domaren lägge then, som med ed sig fria skäl, wif dag före, at sig betänka, om han thet åstundar, "å lan- det til nästa Ting, och i staden högst en månad." Kommer han då, och gitter ej eden gånga; ware åt safen fäld. Kommer han ej, och läter ej wisa laga förfall; ware lag sammna. Wiser han laga förfall; lägge Nötten honom annan dag före. Fäller Lagman någon til ed, då bör han then gånga, innan Tinget slutes: År han ej siefw tilslädés, lägge eden af in för nästa Domsol i orten, inom then tid, som Lagman föreskrifwer.

Denna § har blifvit skulda ändrad:

Domaren lägge then, som med ed sig fria skäl, wif dag före, at sig betänka, om han thet åstundar, i staden två månader, och å landet till det Ting, som näst efter två månader infaller. Kommer han då, etc. etc.

R. Förordn. d. 30 Mai 1835.

32. §. Nu är i svårare brottmål mer än hälft bevis emot then, som anklagas, och nefar han änta gierningen; finner Domaren thet fahra är om mened; lemme saken til framtiden, då then kan uppenbar warda.

Detta lagens rum har fått fölande tillägg:

Der någon en gång vid Domstol antingen bliswrit befrid eller till ett angissvet brott, i brist af fulla bevis, icke kunnat saksällas; niute, chwad stäl emot honom sedermora sig yppa kunna, denna befridelse till godo i alla mäl, der penningeböter äga rum, undantagande då saken angår lis eller ära, tinsnader eller öf alla urbota mäl. I sika fall äge Hov- och Ösver-Rätter, antingen den brettlighe fätt befridenslag eller ek bliswrit fäld till mindre, dock ej verkställd, straff än han sedermora förtjent, enär nya stäl och omständigheter derwid förekomma, målef åter upptoga och enligt lag och bestaffenhet oßgöra; alle under namn af statsbrott begångne förbrytelser dock härifrån undantagne och under oswannämde befridess tillgodonjutande, när den anklagade dersöre bliswrit lagförd och frisländ, begrivne. Målsäganden samt Kronans ombud ware skyldige att genast instämma den, som de för något brott tilltala vilja. Nu kan sådant för bristande bevis icke då låta sig göra, och sler det ej inom trevne år; hafwe sedan ingen rätt öwner den förmenta förbrytelsen flaga, dock härifrån undantagne fölända brott och missgerningar; förmädes mot Gud, och assall ifrån den evangeliska läran; förräderi, och brott emot rikets säkerhet; lasteligt tal emot Konungen; mysteri och uppror; mordbrand, mord och nidsingswerk; dräp, slag å foräldrar, rän och kösveri, blodslam, svek och bedrägeri emot Kronan, Banken och andre, föld of hvad bestaffenhet den varo må, och alle andre brott, hvarjere ej kan bortas med penningar.

R. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Ösverstående R. Förordn. d. 20 Jan. 1779 har fått detta tillägg:

Genom hvad sälunda bliswrit stadgadt ware målsägande dock ej betaget att föla det fradesländ, hvartill han ejest kan vara berättigad.

R. Förordn. d. 10 Juni 1841.

Hvad i R. Förordn. d. 20 Jan. 1779 stadgas emt tiden för åtal i brottmål, sträcker sig icke till embetsfel och förfelser.

R. Uts. d. 28 Febr. 1783.

Mål, som angå flag å skufs och smärsforäldrar, bora räknas bland dem, hvilka efter två års förlöpp icke få åtalas.

R. Br. d. 30 Aug. 1782.

Fyllerförfelser, som icke inom sex månader bliswra åklagade, äro sedermora icke underfårade åtal.

R. Förordn. d. 16 Nov. 1851. §. vi. (se bly. till denna lagbok).

33. §. Käranden ålägger sitt färomål lagliga bewisa; eller ware swaranden fri. Wänder swaranden någon omständ-

dighet före, at sig ther med wärja; bör och han med bevis then syrcta.

34. §. Med ed kan man swara, och ej fära. Vindrar en then andra ed, och nojes han therät, som eden biudek; då må han sin utsago med ed fästa, chwad han är färande eller swarande. Men ej må thet i brottmål ske.

35. §. Då föld är född; hafwe målsäganden väld med ed at wita, huru mycket ifrån honom stulit är, om thet ei amorslunda utletas kan. År stulit gods ej kommit til rätta, at thet kan slådas och wärderas; då må ägaren med ed sin syrcta, hvad thet wärdt war. Samma rätt hafwe then, som slåda genou brand lidit, när then ej annars mätas kan.

36. §. Känd sak är så god som witnad, när then som tillskäres, och til laga ålder kommen, och ej wanwettig är, widgår frivilligt saken för Natta, och ej ther til pint, skrämd, eller swikeliga föreladd är. Men ej bör någor i brott, som å lis. gå, fälias på egen bekännelse, utan the omständigheter finnas, som bekännelsen syrcta.

37. §. Wänder någor i brottmål bunden til saken med klara fäial, och fulla bevis, änta at han ej kan förmås til bekännelse; ther gälle ej hans nefande. Ej må Domare, eller Besalningshafwande låta någon til bekännelse pinas och plågas; gör thet någor; plichte som saken är til. I grofwa brottmål må Domaren försöka med svårare fängelse, at få sanningen i liuset, ther bindande liknelser och omständigheter finnas emot then, som anklagad är; försare dock ther med warfamliga.

Då stäl förekomma att en för groft brott anklagad, som, churu i det närmaste ösvertryzad, likväl nefar, bör infästas i fängelse till bekännelse, må Ösver-Domaren ett sikt mål till Konungen referera och desy uttrande aßwaka.

R. Br. d. 22 Mars 1803, tems. med R. Kung.

d. 9 Maj 1835.

18. Cap.

Om then, som kommer under parternas rättegång in, och wil i saken tala.

1. §. Hvar få händer, at under parternas twist i then sak, som infied är, någor kommer, then hvarken är stend,

eller stemma lätit, och begärar hörd warda, förthy, at saken honom eller hans rätt rörer; viser han skäl thertilz lätta tå Domaren honom få kunskap af thet, som ther i är talat, eller skrifvit. Göör han sedan ett med någonthera af them, som twista; häre Domaren skäl hans, och döme så mellan them alla.

2. §. Nu handrar han begge delomännens rätt; lägge Domaren honom tid före, & landet til nästa Ting, och i stan den inom wiz dag, at efter laga stemning föra sin talan ut, ther them allein ej åsämler at strax i saken dömas må.

3. §. År någor sak genom wad kommen til Lagmans, Rådstufwui, eller Höfrätten, och gifver sig en annar först ther an: finnes hans talan sådan, som i 1. §. säge; gånge ther med, som ther föreskrifwes. År then så bestaffad, som 2. §. säger; då slute Nätten then lagwadda twisten up, och förvi se hans talan til första Domstolen; utan så är, at alla ther åt nöjas, at then må afgöras i then Nätt han sig angisvrit, och Domaren pröfwar thet ske funna.

19. Cap.

Om then, som far ifrån Nätten utan los.

1. §. Reser någor bort, då hans sak för Nätta är, utan han hafver Domarens los ther til, eller laga fullmäktig ställd, och Nätten thet kungiorde; böte i Härads och Kämmerrätt två daler, i Lagmans och Rådstufwurätt fem daler, i Höfrätten tijo daler, och gånge ej thes mindre dom i saken.

2. §. Nu hafver man så nödig resa, at han ej kan sluta then up, och är saken af then wigt, at han ej drifstar sig företo then åt fullmäktig; gifwe thet Nätten tillkänna, och afbide los at resa. Göör han thet ej, och reser änta bort; böte han, och gånge med saken, som förr är sagdt.

20. Cap.

20. Cap.

Om förlifningar.

1. §. Förlifkas parter, sedan thet stemt, eller wädjadt är, til hwad Nätt thet vara må, och förr än rättegångstima faller in; fungiore thet Nätten munteliga, eller skrifteliga, til then tid the eljest skulle ställa sig in. Göra the thet ej; böte så svaranden, som käranden, i Härads och Kämmerrätt fem daler, i Lagmans och Rådstufwurätt tijo daler, i Höfrätten tingu daler; Gifwe och tillkänna, med hwad wilfor then förlif ning steldt, ther saken af någon wigt är, och lätta then i Nät tens dombok skrifwas, så och af Domaren gillas, om the thet nödigt finna.

2. §. År saken för Nätta, och under stärfäldan kommen; råde änta Domaren parterna at sig förena, om saken sådan är, at thet tillåtas må. Åsamjas thet; städfäste thet Nätten, och gifwe ther dombref å. Ej må förlifning städfäjsas, som munteliga in för Domaren steldt, innan parterne widkänna, at then i domboken rätteliga inskrifwen är. Konungens Be falningshafwaude äge ei macht at ställa förening i fullbordan, som gjord är, medan saken i Nätten ligger, förr än Domaren then godkändt.

3. §. Konungens Ombudsman hafwe ej väld, Kronones rätt genom förlifning minska: ej twänne parter then tridies, eller annars rätt: ej bonde then jord, som skattskyldig är, ehjad therom, emellan grannar i by, eller särskilda bolbyar twist är.

4. §. I brottmål må Domare förlifning ej tillåta, ther almän förargelse steldt, eller almän frid å kropp, lif, eller gods bruten är. Vil mälsägande förlifas om sin rätt i böter och stadejånd; hafwe ther los til, och käre änta then i saken, som å Konungens, Häradets, eller Stadens vägnar fära hör.

Hwad lagen i 35 kap. 6 §. M. B. häggar ofter endast den händelse då ingenting vidare förefaller än blott sådan gerning, som nämnes i 3 och 4 §§ af samma kapitel, hvaraf följer att mälsägarens förlifning, när de i sittnämnde §§. omtalde brott äro med någon grövre

förbrytelse förenade, ej kan sträcka sig vidare än till den del i böter och stadsråd, som honom tillkommer; öfvensom att, när ett grövre brott blivit på samma gång angivet, det mindre då icke kan från det grövre friljas. Hvad i allmänhet målsägande-andelen i böter anger, hör målsäganden, för att densamma få åtnjuta, siffl angisva och och utlösa saken.

R. Br. d. 11 Junii 1740.

Hemför R. Br. d. 5 Febr. 1768, och d. 27 Oct. 1820. (I slutet af 5 Cap. G. D.)

5. §. Warda parter, som försikte äro, sedan stridige, huru förlökningen rätteliga förslas stal: eller säger enthera, het han svikseliga förelld warit at ingå förlökning; söke han tå Domaren, som then gissadt, och förfare Domaren ther med, som sakens beskaffenhet fordrar.

21. Cap.

Om Rättegångskostnad och Stadsråd.

1. §. Hvar som i rättegång vil fördra betalning för kostnad och skada, gifwe ther å strax in förtelning, ther han sin sak skrifstliga framfördt: hafwer han het unnteliga gjordt; säge tå och genast hvar i then kostnad beslär: gör han het ei innan saken til dom förefages; hafwe ej widare talan å then kostnad, som wid samma Rätt gjord är: doch må Domaren äntå tillägga parten betalning för stemming och vadepennigar, så och domlösen, när het så förlägt finnes.

2. §. År kostnad och skada sådan, at man then genast ei weta, eller näinna kan, och förbehåller sig parten färstild rättegång ther om; hafwe ther los til.

3. §. Then saken tappar, gälde sin wederdeloman het alt åter, som han trängd warit ther å kostna. Finnes något sak hafwa warit så mörk och twistvælachtig, at man til rättegång förläglig orsal hast; eller hafwer man sin wederpart på edgång kommit; känno tå hvar sin kostnad siffl.

Den vinnande partens ersättning för rättegångsutgifterne må ej af Domoren fastställas till ringare belopp än hynd emot den verkliga kostnaden svarar.

R. Br. d. 27 Maii 1801.

4. §. Hafwer man Härads eller Kämmers dom för sig, men tappar i Lagmans eller Rådstufwurätt; eller hafwer dos-

men gått någon emot i Härads eller Kämmersrätt, och han wunnit i Lagmans eller Rådstufwurätt, men tappar i Hofrätten: eller hafwer han begge Underrätternas domar för sig, och ändras the i Hofrätten: i alla thes fall bör kostnaden å båda sidor emot hvar annan quittas, ther Domaren ej finner the omständigheter i något mål vara, at enthera äntå rättegångskostnad gälda hör. Äro i saken åtskillige kåromål, och winna eller tappa parterne ther i önsom; då sjände dock hvar sin skada.

22. Cap.

Huru skrifstliga berättelser skola i rättegångssaker af Domaren försättas, och til parterna utgifwas.

1. §. I Hofrätt, och Rådstufwurätt i the Städer, ther Kämmersrätt är, stal någor af Rättens Ledamöter, i lagwadda eller ther intända saker, skrifstlig berättelse om theras sammanhang uppsätta, innan the til dom företagas. I Härads och Lagmansrätt möge parterne het ej åska, ej eller i Kämmersrätt, ther Rätten ej siffl finner, at sakens wigt eller widlyftighet het fördrar. Sjörätts och værksaker, hyres och utslyttingsmål i sladen, så och twister, ther gäldbunden søker at få alt sitt gods til sina borgenärer afflä, eller tå bostälnad begläres, möge utan sådana berättelser afgjöras.

2. §. Theha berättelser skola så inrättas, at siffla mälet ther i först utsättes, och hvar i twisten emellan parterna egentliga beslär. Sedan drages innehållet korteliga ut af the skrifstliga stäl och bewis, som the wid sina inslag fogadt, hvarat efter thes åhr och dagetal. Sidst upteknes inlogorna, at finna Rätten förelässas, efter then tid, som the inkommitt; och Rätten gifwe sedan then berättelse til parterna ut, med förelagd tid och wite, i Hofrätten tijo, i Rådstufwurätten fem daler, at then hvar för sig genomse, underskrifta, och återsätta. Försummar parten het utan laga förfall; gifwe wite ut, och Rätten satte honom annan fort tid och nytt wite före. Finner parten nödigt, at något wid berättelsen påminna;

hafwe ther lof til. Giör han thet obeskedeliga, eller utan stiål; böte som nu sagdt är, eller mera, efter thy som rättvist pröfwas.

3. §. År någor frånvarande, och hafwer ej fullmäktig, som när är; thet må ei slut i saken hindra, änta han ej berättelsen underskrifvit.

4. §. Åtnöjas begge parterne, at låta dom i saken gå, utan skriftlig berättelse; då må thet ock ske.

23. Cap.

När Rätten är domsör: så ock om omröstande til dom.

1. §. Å Härads och Lagmansting, så ock wid laga syn i jordatvist, må ej dömas, ther ej sju i Nämnden är. I Kämmersrätt måge tre döma. "I the städer, ther Kämmersrätt äger brottmål afgöra, som å ära och lis gå, måge ej färre än fem i thy mål döma. Räddstufwurätt ware ej domsör, ther ej fem i Rätten sitta. I Hosfrätten måge ringare mål urstiftas af sem, så ock af fyra, ther alle fyra om sluttet ense är: I wiktiga falor böra ther sju i Rätten vara." Denna g är sättna ändrad:

Å Härads — — — — — sju i Nämnden är. I Kämmersrätt måge tre dömma, åven i de städer, der Kämmers-Rätt äger brottmål afgöra, som å ära och lis gå. Räddstufwurätt ware ock domsör, der tre i Rätten sitta. I Hos-Rätt må ej färre än sem ledamöter dömma i mål, som å ära och lis gå; i andra mål må fyra ledamöter utgöra domsörs antal, der alla om sluttet ense är. R. Föroordn. d. 15 Juni 1818.

Uti Högsa Domstolen kunnia ringare mål pröfwas och afgöras af sem ledamöter, så ock af fyra, der alla fyra är o om sluttet ense. Öfwer wiktiga falor skola minst sju dömma. Ej må flere än åtta ledamöter, fyra frälse och fyra ofrälse män, på en gång tjenstgörande vara. I alla mål skola minst två frälse och två ofrälse ledamöter vara närvarande. Reg. Form. d. 6 Juni 1809. §. 22.

2. §. När Dom å Härads eller Lagmansting fällas skål; underrätte Häradshöfding och Lagman Nämnden om saken, och the stiål ther i är, så ock hwad Lag i thy fall säger. Warde Nämnd ifrån Häradshöfding eller Lagman stiålachtig;

gälle then mening, som Nämnden faller på, och sware then för dom sin. Åro ei alle i Nämnden ense; stände wid thet, som Häradshöfding eller Lagman rättvist pröfwar.

3. §. Kunna Rättens Ledamöter i andra domstolar ej alle om sluttet ense warda; gänge dom i saken efter thy, som the fleste säga. Ther rösterna stiålachtiga äro, och på hvarthera sidan sika många; gälle thet, som then främste i Rätten bifallit: men i brottmål, theras mening som fria, eller then lindrigast är.

4. §. Nu kan så hända, at i brottmål Rättens Ledamöter falla på flera stiålachtiga meningar; då gälle theras röster, som kunna närmast til hvarandra jämfärs, och gå ut på thet, som lindrigast är. I andra falor stände wid the flestas mening, som på en grund sig stödja, änta at flera meningar äro, som af olika grund komma. Åro rösterna så stiålachtiga, at stridighet warde, hvilket för the flestas mening hållas kan; då bör ock ther öfwer omröstas.

5. §. När omröstas skål; säge then sin mening först, som ytterst sitter, och sedan hvar efter annan, som the i Rätten sätte hafwa, och grunde hvar sin röst på Lag och klara stiål. År skriftlig berättelse i saken giord; säge han först sin mening, som berättelsen författadt. Ej må någor draga sig undan, at öfwer hufvudsaken sig yttra, änta at han förut varit emot thet slut, som the fleste sladnat i öfwer något, som siefswa rättegången rördt, chwad parten då vägradt at swara i saken, eller för then domstol, eller annan sätan invändning gjorde, som i 16. Cap. thenna Balk sagdt är. Then annars mening och stiål bifaller, må them ej å nyo upprepa, och sakens slut ther med uppehålla; hafwer han flera stiål at syrka samma mening med, lägge hem allenast til.

6. §. Begärar någor rädrum, at för sakens wigt sig nogare beränka; hafwe ther lof til, och warde då med omröstning uppför, högst fyra dagar. Wil någor, sedan ordentliga til slut är omröstadt, sin mening ändra, eller förklara, innan dom är assagd; thet må ej vägras, när han goda stiål och orsaker ther til företer.

24. Cap.

Om Mättens utslag och dom.

1. §. Domare bör sakens slut ej uppehålla med uppskof-
dom, utan så är, at wiſa omständigheter thet omvänt-
liga fräſwa. Ther enthera parten tå påläggas ſkal, at nå-
got fullgiöra; ſette Domaren honom ther til wiſ dag före,
wid wie. Giör parten thet ej; förelägge honom annan tid
med större wie, eller at i hufvudſaken ejförl dömas ſkal, alt
ſom omständigheterna thet fördra.

2. §. Åro i någon ſak å båda ſidor så widlyftiga räk-
ningar, at theras beſkaffenhet ej kan af Mättens uſletas, utan
längre tid ther til tarſwas; förelägge tå parterna, genom up-
ſkof dom, wiſ dag och wie, at låta them först af goda män
utredas, och thet oſridiga från thet ſtridiga ſtiljas, och giſwe
ſedan dom öſwer thet, ſom twiſt är om. Kan ej uträkning
giöras, innan Domaren hwartheras fördingar pröfwad, och
grunden uſatt, ther på uträkningen ſte ſkal; gänge dom ther
å, och wärde ſedan räkningen ther efter giord. År någor med
then räkning miſnögd; döme ther öſwer ſamme Mätt, och före
i domen med boſtäfver ut, hwad ſom i hufvudſtol och ränta
betalas bör, ſå ock i hwad mynteslag thet ſte ſkal.

3. §. All dom bör ſias på ſtiäl och lag, och ej på god-
tyko; och ſkal ſielfwa ſaken och målet, ther i twisten beſtår,
med thes nödiga omständigheter, tydeliga ther i uſattas, ſå
och thet hufvudſtiäl, och then lag, ther å ſlutet grundas; men
utländſt lag, må ej ther i åberopas, eller frennande ſpråk
bruſas. Domaren ſkal ej gå något mål förbi, ſom föran den
efters ſtämningen i ſaken förefaſt, eller ſvaranden i en eller
annor måtto ther emot inwändt, utan utslag ther öſwer giſ-
wa, efter ſom thet beſkaffadt finnes. Ej må han föra i ſitt
ſlut något in, ſom til ſaken ej rättegång hörer, eller anledning
giſwa til ny rättegång med then, ſom i ſamma ſak ej ſteind,
eller hörd är. Om rättegångs kostnad dömes tillika med huf-
vudſaken, ſå ock om någorthera parten ſig ſå förgripit, ſom
i 14. Cap. 7. §. ſagdt är.

4. §. Warder dom, tå wädjadt är, i högre Mätt god-
ſkänd; ther måge ej the före ſkiälen införaſ, utan förlare
Mättten ther på ſamna dom för god och gild. Hafwa flere
ſkiäl ſig ther uppadt; the funna thertil läggas.

5. §. I alla Mätter ſkal dom offentliga aſſägas; å Hä-
radſting ſå ſnart then författad är: "och böte parten twå da-
ler, ſom borto är, tå han upropas at afhöra domen;" Hä-
radshöſding giſwe ock domen ſtrifteliga ut, innan han ifrån
tingſtad refet, om thet ſå tidigt aſſas, at thet ſte kan: giör
han thet ej; böte tingufem daler; "och then böte fem daler,
"ſom ej löſer utſlag, thet han begiärdt haſver." I andra Mät-
ter böra parterne wid middagſtima dagen förut ſtämmas ge-
nom anſlag å Mättens dör, at dom å tid föresattan afhöra:
"At tå någor förfallelös ute; böte i Kämmersrätt twå daler,
"i Lagmanns och Mädstufswurätt fem daler, i Hoſrätten tio
"daler;" doch inå Kämmersrätt, ſå ock Mädstufswurätt, ther
Kämmersrätt ej är, genaſt och utan anſlag dom munteliga
eller ſtrifteliga fungidra, ther ſaken af ringa wärde är; och
ſtände parterna i thy fall friſt, at taga then ut, eller ej.
"Begiärar then någorthera, och löſer ſedan ej; böte twå daler." Tager någor Mättens offentliga anſlag bort; böte tingu daler.
De i denna § för parterna ſtaggade och med etiat. teſken här utmärkte
förefriſtter, wid påſöld oſ böter, haſwa bliſvit aſſlaſade genom

K. Förordn. d. 10 Sept. 1823.

Hvarken hos Konungen eller i Hoſ- och Haſver-Mätter må nödige
domar i twistemål offentligen aſſägas, utan böra i ſtället till parterna
ſtrifteligen utgiſwas.

K. Dr. d. 19 Aug. 1761.

Wid ransaking öſwer tideslag ſå, utem Mättens ledamöter, blott
de personer wara tillſtades, ſom nödvändigt måle höras; och domen
uppläses inom lycka dörar.

K. Dr. d. 12 Juli 1750.

I mål rörande lönſtäläge, af den brottſlige ſtrifteligen erkändt, bör
utſlag iſte aſkunnaſ, utan endast till wederbörande utgiſwas.

K. Dr. d. 17 Okt. 1778. mom. 5.

6. §. I the ſaker, ſom ej inſtemda, eller lagwadda är,
ſå ock tå Mättens ſlut fördras förut öſwer någon partens in-
wändning i rättegången, ther aſſäges ej Mättens utſlag of-
fentliga, utan giſwe Domaren thet ut efters anſlag, om thet
ej munteliga fungierdt är.

7. §. Alle Rättens domar och utslag, som efter kungörelse å Rättens dör affägas eller utgifwas, böra förut twefalt färdige skrifwas utan fel, at delomänne måge them, med Rättens underskrift och insegel, utan upskof undsfå, mot then lösn, som särskilt stadgadt är: "och böte i Lagmans och Nåd-
"stufwätt tre daler, och i Hofrädden fem daler, then som
"dom eller utslag ej löser, i Lagmansrätt, innan Lagman ifrån
"Tinget reser, i Nådstufwun och i Hofrädden inom fyra dagar,
"utom then dag, då dom affägd, och utslag gifvit är;" varde
och i Nådstufwun och Hofrädden lika lydande förvaradt, med
theras underskrift, som i saken döndt.

De i denna § för parterne stadgade ej med citat, tekten här utmärkt föreförister, vid påföld af böter, hafwa blifvit affäffade genom

R. Förordu. d. 10 Sept. 1823.

8. §. När laga syn i jordatwist å landet hällen är,
skal dom ther öfwer affägas, ther synet blifvit.

9. §. Ej må dom eller utslag gifwas närmare in til
Högtider, eller då Rättens Ledamöter skiljas åt, än at parter-
ne niuta laga tid til wad, eller kunna föka, at få sin sak
under Konungens stärfråden fullfölja.

10. §. Vil någorhera parten Rättens förklaring öfwer
dom eller utslag föka; göre thet så tidesliga, at wederdelomannen
ther öfwer höras, och Rätten svar gifwa kan, förr än dom
eller utslag wunnit laga krassi: och förklare the domen allena,
som öfwer saken suttit, och om slutet ense warit. Begärar
någor förklaring i thet mål, ther i domen är tydesig och klar,
eller ther om twist ej wårit, eller elsest obestadeliga; böte fem,
tio, eller tiugu daler, eller mera, alt som omständigheterna
och brottet finnas.

11. §. Nu kunna sådana omständigheter sig vypa långt
etter, sedan dom och utslag fallit, at förklaring ther öfwer
nödig är; then bör ej vägras. Ar Häradshöfding eller Lag-
man, som döndt, ej då i samma Rätt; gifwe then, som i
hans ställe kommit, förklaring med Rämnaden. Tro i Käm-
mers, Nådstufwu, och Hofrädden ej så månge qvar af them,
som i utslaget ense warit, at the domföre äro; då böra the,
som sedan ther Domare blifvit, utslaget förklara. Innehåller

then förklaring, som parten gifwes, något sådant, som i ut-
slaget ej är tydeliga utsatt; då må wad ther emot tillåtas.

12. §. I brottmål, som Underrätt döndt, och til Hof-
räddens pröfwande skutit, tarfwas ej, at Hofräddens utslag
offenteliga affäges; utan sände Hofrädden thet til Konungens
Befalningshafwande, och han läte thet för missgierningsmannen
i häktelset läsas.

13. §. Warder någor dönd ifrån åran, och bor han an-
norlädes, än ther han dönd är; gifwe Rätten thet Konungs-
gens Befalningshafwande i then ort tilkänna, så at man wan-
frägd hans ther weta må.

25. Cap.

**Om laga wad, och thes fullföljande; så och om be-
svär öfwer felachtighet vid rättegången.**

1. §. Möjes man ej åt then dom eller utslag, som Hä-
radsrätt i hufwudsaken, å Tinget, eller vid laga syn i jorda-
twist, eller husesyn å "prästebol," frälse eller stattheman,
fälvt hafwer; då må han wädja med fré march under Lagman,
antingen genast, eller sidst innan åtonde dagen gått til ända,
then inräknad, då domen föll; och Häradshöfding skrifwe strax
å domen, at han lagliga wädjadt, och bör saken fullfölja å
nästa Lagmansting: ware och then som wunnit syldig, at un-
derrätta sig af Domaren, om wädjadt är: och ther så skedt,
läte och han thet tekna, til sin rättelse, å dombref sitt; ther
må ei fördras särskilt betalning före. Wädja the både; gänge
ther med sammaledes. Parterne syla sedan til Lagmansting
komma, utan stemning eller särskild kungörelse. Hällas Lag-
mansting närmare, än tre wekor efter Häradsting, och säger
then, som wädjadt, at han ej kan saken så brått fullfölja; då
skal then å Lagmansting åhret ther efter fortsättas: skrifwe och
Häradshöfding thet å dombref theras. Wädja the ej, som
nu är förestrifvit; stände Häradsdom fast.

Denna § har erhållit följande lydelse:

Möjes man ej åt then dom eller utslag, som Häradsrätt i hufwudsaken,
å Tinget, eller vid laga syn i jordatwist, eller husesyn å frälse eller

statthemman fäldt hafwer; så ————— sammaledes. Parterne fölo sedan til Lagmannsting komma, utan stemning eller särskild fungiorelse, vid upprop, som af Lagmannen hålls; och utlätto Lagmannen, då första uppropet slutas, genom anslag å Rättens dörr wif dag derefter, innan klockan sju eftermiddagen, såsom den sista tid, hvaråt rående parter må deras käromål fullfölja och swarande parter till swaromål aghiswande sig anmåla. Den, som då sig icke infunnit, hafwe sin talan vid Lagmans-Rätten förlorat. Hålls Lagmannsting närmare, etc. etc.

R. Förordn. d. 12 Mars 1830.

Jemför ann. vid 27 Cap. 9 §. B. B.

När tiden till wads erläggande insäller på sen: eller högtidsdag, må parten å nästa söndag wädja. R. Br. d. 17 Febr. 1757.

2. §. Vill then, som under Lagman wädjadt, sitt wad sedan öfvergifwa; fungöre thet sin wederdeloman, sidst tre wekor förr, än Lagmannsting hålls, så ock Lagmannen å Tinget. Gör han thet ej, och kommer swaranden tit; nütte han betalning för kostnad sin: och ther emot må ej wädjas.

3. §. Ther twist warit i wäxel eller förrätsfak, eller om landesköp; så wädjes ifrån Häradsrätt under Hofrätten: skrifwe ock Domaren thet, & begge parternas dombref, så ock hvad dag käranden skal gifwa thes intaga in, och swaranden then anamma, alt som thet om wad emot Lagmansdom sladgas.

4. §. Samma lag ware, så ofrälsman, efter offentligt anslag, sott at afflä all thes egendom til sina borgenärer: eller enthera malen begjärdt sfilnad i ofrälse bo: eller twist warit, om borgenärers rätt och förträde til sådan gäldbunden gods. I thesa fall sände Häradsrätt the skrifter, som parterne ther wärldat, til Hofrätten in, tre wekor förr, än the skola sig ther intälla.

Ang. konkurstwisters fullföljande, se

Konkurslagen d. 12 Mars 1830. Cap. 5. (i bkh. iu denna lagbok.)

5. §. I brottmål, ehvad the äro svårare eller mindre, hafwe ej någor lös at wädja, antingen emot wärjemålsed, böter, eller kostnad och skada, som Underrätt i thy fall ålagd; utan må then, som ej nöjes åt thes dom, beswära sig ther öfver i Hofrätten, inom hälften af then tid, som lagvadda safer ifrån Lagmans och Rådssturwrätt fullfölas böra. Gör

han thet ej; hafwe ej talan ther i widare. Samma lag ware om fogshygge, åverkan, eller fogsseld, ehvad thet är å Kro- no, eller annan lord, så ock fogel och diursfång. Hvad Underrätt dömdt i grofware brott, som til thes domstol höra, må ej i fullbordan gå; utan sände sin ransakning och dom gesナst in til Hofrätten, at ther först widare pröwas och stär- skadas, såsom: så någor gifwes skuld för thet, som å lif eller ära går: försämelse mot Gud, ehvad then af upsat eller obetänksamhet skedt: gäckeri med Gudstienslen: "truldom" och hvarjehanda widspelße: falskt mynt, och thes utprånglande: twegiste, och hvad mera som i 9. Cap. Misgiernings Balken sägs: tidelag: mordbrand: hugg och slag å egna, eller sluf och swärforäldrar, så ock oqwädins ord emot them: bärnamord, och förgörning, med mera, som i 16. och 17. Cap. Misgiernings Balken utsatt är; edsöre: brott emot Kyrkofrid, rättegångs, och qvinno frid; dräpmål, äntå at straffet vid hel eller half mansbot, eller vådabot stadar: "misgiernings- "måns" wärjande, eller släppande:" hvarjehanda klyftiotiusnad: "hus" och nildings tifniad: eller annan föld tridie gången; bedrägt: egenvilliga pålagor å Konungens undersättare: Kro- nones och almnanna medels tilgrep: kopleri och flörlefna: lä- germål i förbudna leder: så ock delachtighet i thesa misgierningar. Om mindre brott, som följa något twistemål åt, sägs i 3. Cap. 4. §.

Denna § lyder numera genom följande tillägg sälunda:

I brottmål, ehvad ————— så ock delachtighet i thesa misgierningar. År den, som för sådant brott eller delaktighet der- uti tilltalas, jemväl för annan förbrytelse anklagad, warde utslaget, i hvad det honom rörer, i hela deß widd Hof-Rätten underställdt. Om mindre brott, som följa något twistemål åt, sägs i 3. Cap. 4. §.

R. Förordn. d. 7 Jan. 1830.

Att ansvar för trolldom är upphävt, ses af

R. Förordn. d. 20 Jan. 1779. (vid 2 Cap. 1 §. M. B.)

Utom ofräunämde mål skola följande underställas:

utslag öfver twealt her.

R. Br. d. 20 Juli 1780.

utslag, hvarigenom någon blifvit dömd för tredje resan i brottsföld, äfwensem för första och andra resan, då synnerliga omständigheter förelemma till straffets lindrande.

R. Br. d. 1 April 1773, jemf. med R. Kung. d. 9 Maj 1835.

utslag ang. sådane ebsöresbrott, för hvilka penningbörter, jemte fängelse med eller utan böter, äro i L. Förordn. d. 20 Jan. 1779 utsatte.

L. Förordn. d. 8 Sept. 1829.

utslag ang. prests förbrytelse, då det gäller tjenstens förlust (se ann. vid 15 kap. i h. d. B.)

utslag i tryckfrihetsmål.

L. Erh. Förordn. d. 16 Juli 1812. §. 5. mom. 7 och 9.

Deremot skola följande mål icke underlättas:

domar ang. misgerningsmäns släppande eller fängspillning samt bus-tjuvhud.

L. Kung. d. 10 Sept. 1823.

ang. den förbrytelseren att någon kommer drunken i kyrkan, eller der gör olid och förargelse.

L. Försl. d. 29 Nov. 1823.

ang. lägersmål mellan syskonebarn.

L. Br. d. 10 Dec. 1761.

ang. brott mot kyrko- och rättegångsfrid, då de icke äro sådane ebsöresbrott, för hvilka penningbörter, jemte fängelse med eller utan arbete, äro i L. Förordn. d. 20 Jan. 1779 utsatte, och ej heller åtalade i sammanhang med annan brottslighet af underhållningsegenskap.

L. Br. d. 25 Jan. 1815, jemt med L. Förordn. d. 8 Sept. 1829, ang. sådan utbildningsbus-tjuvhud, hvareom 42 kap. 3, 4 och 5 §§. M. B. handlar.

L. Kung. d. 21 Mars 1835.

Den, som i brottmål är af Under-Rätt fälld till böter, men ej blifvit fängslad, skall, då han i Hos-Rätten vill söka ändring, vid sina besvär foga en af tvemne wederhäftige män utgjiven löftessteck, dervut de en för begge och begge för en borgo för de ådömda böterne, eller ej behörigt bevis att samma böter äro i ränteriet nebsatte. Eer han så sattig att han hvarken kan borgen anstassa eller böterna nedsätta, skall han derom begära Domstolens vittnesbörd eller, om det ej kan ske, wederbörande Kronobetjentes eller pastors intyg, hvilket sedan bör åtfölja besvären, allt wid talans förlust. Sitter åter den brottslige fänglad, i hvilket fall stadgeandet om borgen eller färtigdomsbevis ej kommer i fråga, tillhålls honom utslaget genom Konungens Besällningshafwande, som seberimera emottager och översänder besvären till wederbörande Hvar-Rätt.

L. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 38.

6. §. Från Häradsrätt inå man wädja, chwad saken är af större eller mindre wärde: och Häradsrätt fungiore Lagman the saker, ther i wädjadt är.

7. §. Mot Lagmansdom wädjes under Hosrätten med fem daler, inom samma tid, som förestriwit är om Häradsrätt, ther hufwudsaken, med ränta eller afgåld som fordras, sliger öfver femtio daler, utom rättegångskostnaden. Lagman skrifwe och å begge parternas dombref, at wädjadt är, som het om Häradsrätt är sagdt: och sätte dagen ut, så the sela

til Hosrätten komma, then wädjande, at gifwa sin inslaga in, och svaranden at then anamma, utan stemning, eller annan fungiorelse; så ock at borgen förut bör ställas för kostnad och skada, och domen fullgjöras, efter thy som i 26. Cap. sägs.

I påkrislerna hiver erlagde vad underrättas svarande parterna ej allenast att de å föresatt dag och ort skola infina sig att de wädjandes inslagor emottaga, utan ock att, om de, af laga förfall hindrade, sin tid försunna, de då skola sådane förfall, med laga bevis styrkte, sitt inom trettio dagar efter rätta infällelsedagen för Hos-Rätten anmäla, vid svaranderättens förlust.

L. Br. d. 11 Maj 1774.

8. §. Then Konungens och Kronans, någor stads, eller menighets talan fördt, och högre Rätt söka wil, ware för wadepenningar och borgen fri: och tage allenast sådant witnessbörd om wadet, som sagdt är: gifwe och han Konungens Besällningshafwande het strax tilkänna. Tå saken i Hosrätten fortsättas skål; fungiore Konungens Besällningshafwande het Hosrätten, och sände domen med alla skål och bevis så tidigt in, at then, som Konungens och Kronans saker ther drifwa bör, kan then samma, å dag föresattan, fullföja.

9. §. I the saker, som genom laga wad gå til Swea Hosrätt, ifrån Lagmansrätt i Uppland, Södermanland, Västmanland, Kopparbergs Län, Nericke och Gestrikeland, ingifwe svaranden sin inslaga, innan flockan tolf på then fyrtiende dagen, then oräknad, då Lagmansdomen föll, eller hafwe sitt wad förlorade; från Lagmansrätt i Helsingeland, Jämteland, Herjedalen, Medelpad, Ångermanland, "och Wästerbotn", på then sextiende dagen; från Lagmansrätt i Gotland, på then nittionde dagen: I Götha Hosrätt, ifrån Lagmansrätt i Öster-götländ, Kalmar Län, Småland, Skaraborgs och Elfsborgs Län, på fyrtiende dagen; från Lagmansrätt i Halland, "Skåne, Blekinge, Värmeland", Dahl, och Bohuslän, på sextiende dagen: I Hosrätten i Finland, ifrån Lagmansrätt i "Abo Län, på then fyrtiende dagen; från Lagmansrätt i "Nyland, then sextiende dagen; från Österbotn, Raatalambi, "Lavaslehus, och Kymmenegårds Län, then nittionde dagen." I wärel och sörräts sak ware tid hälften kortare, at fullfolia wad ifrån Häradsrätt i hvarje ort til Hosrätten.

Denna § har blifvit sålunda ändrad:

I the safer, som — — — förloradt; från Lagmansrätt i Wermland, Helsingland, Jämtland, Härjedalen, Medelpad och Linger- manland, på then sextiende dagen; från Lagmansrätt i Westerbotten och å Gotland, på then nittjeonde dagen: I Götha Hofrätt — — — förtiende dagen; från Lagmansrätt i Helland, Dahl och Bohuslän, på sextiende dagen: I Hof-Rätten öfwer Skåne och Blekinge från derunder lydande Lagmans-Rätter, å syrtionde dagen. I värel och sörätts sak etc. etc.

K. Förordn. d. 29 Nov. 1823, samt K. Dr. d. 7 Juli 1824 och Svea Hof-R. Utn. d. 22 Jun. m. och år.

10. §. Mot Lagmans synedom må ej under Hofräts wärdjas. Hvar som åt then dom ej nöjes, hafwe los, at inom then nittjeonde dagen, then oräknad tå domen föll, hos Riddaren Riddaresyn föka: och ställe full borgen för kostnad och skada, innan han then niuta får: ware ock thet twistige, om thet slog är, i qvarstad. Kungen äger förordna en af sina och Rikets Råd, eller then i heder och embete them närmast är, at med fyra andra lagfarna och ojämförliga män, så ock Häradsnämnd, then wid Häradet eller Lagmanssynen ej när warit, syna thet, som twist är om, och dom ther öfver fälla. Then sådan syn äsladt, slunte kostnaden ther til, och Riddare Synerätt döme tillsika, hvilken af parternā then sedan gälda skal. I then dom må ej hos Kungen ändring sökas.

När parterne ej twista om rågång eller annan beishoda tillstånd, hvarå syn bör hållas, utan Lagmans-Rätten i andra mål finner till sin upplysning nödig att anställa allenast en besiktning, och domen der affäges, må parterne ej besväras med Riddare-Syne-Rätt, utan får safen genom vad fullsölias i Hof-Rätten.

K. Förordn. d. 26 Oct. 1743.

11. §. Från Kämmerrätt wädjes till Rådstufwurätt med tre mark, inom flockan tolf å fierde dagen, then oräknad tå domen föll. I Stockholm tillåtes ej vad ifrån Kämmerrätt, ther hufwudsaken ej går öfver tretiio dalers wärde. Parterne läte Rätten tefna wadet & begges theras dombref, alt som thet om Häradssätt stadgeadt är, så ock at then som wäjdadt, bör på then adertonde dagen, then oräknad tå domen föll, gifwa sin inlaga in i Rådstufwurätten innan flockan tolf, ther han wil niuta wadet til godo; och at swaranden tå bör then emottaga, utan särskild fungjörelse.

12. §. Kommer käranden i Rätten in med sin inlaga, å föreskriven dag, eller hafwer han, tå Rådstufwudag ej är, gifwit then til honom, som å Rättens vägnar then emottaga bör, och swaranden inlagen tå anammadt; sware han therpå wid uprop åtta dagar ther efter, om thet Rådstufwudag är, eller å nästa Rådstufwudag ther efter: och gånge sedan ther med, som i 14. Cap. 2. §. om Kämmerrätt föreskrift är. Försommrar någorthera uprop; böte dubbelt emot thet, som ther sagdt är.

13. §. I the safer, som til Rådstufwurätt, såsom första domstol, ärö instända i then Stad, ther Kämmerrätt är, gifwe käranden sitt käromål wid uprop in: sedan gånge ther med, som sagdt är. I thesa mål måge parterne twanne skriffter hwarthera inslägga, thet twefalt ske bör, som i 27. Cap. om Hofräts stadgeas. I lagvadda, så ock hyres och uflyttning, värel och sörätts safer, käres och swares med en skrift å hwarthera sidan.

14. §. I Rådstufwurätten i Stockholm skal uprop ske flockan tijo: och i besltnads mål, och ther gäldbunden mans gods til hans borgenärer på en gång afslås, ware siferton dagar emellan hwart uprop.

Huru med konkursmål föriares, se

Konkurslagen d. 12 Mars 1830. Cap. 5. (i bkh. till denna lagbok.)

15. §. Mot Rådstufwudom wädjes under Hofrätsen med fem daler, inom flockan tolf å åttonde dagen, then dag inräknad, tå domen föll. Huru witnesbörd ther om af Rätten gifwas bör, ware lag samma, som i thetta Cap. för andra Rätter stadgeadt är. Hvar som wäjdjar ifrån Rådstufwurätt i then Stad, ther Hofrätt sitter, gifwe ther sin inlaga in före flockan tolf, på then tretiende dagen, then oräknad, tå domen eller utslaget föll: från annan Rådstufwurätt ware dag thertil, som i 9. §. om hvarje Landsort, så ock om värel och sörätts sak är försatt. År dom fallen i sådana mål, som i 4. §. nämñas, sände Rådstufwurätt parternas skriften in til Hofrätsen, som ther sagdt är.

16. §. Ej må någor wädja mot Rådstufwudom, ther hufwudsaken ej går öfver femtiio dalers wärde, eftersy sou

i 7. §. sagdt är. I then Stad, ther något särskilt ther om sladgadt är, rätte sig Domaren och parten ther efter.

17. §. År twist sådan, at then rörer något, som til wist wärde i penningar ej utsättas kan, såsom: ägostilnad å landet; jords föndrande från bolby; häfd, beswär och last, som ligger å jord, af vägar, fädrift, watuledning och mera; eller hus och tomt i Staden, ther man lider mehn af annan; om utbrytning, eller lösn i gård, hus och tomt tolas kan; om gäldeär må afstå alt sitt gods til sina borgenärer på en gång, och sedan vara för them fri, och annat thylist; ware wad ther i tilläcit, ehvad thet är emot Lagmans, hänners, eller Nådfluswdom.

18. §. Hafwa flere del i en sak, the ther äga gemensam talan, och wilja the gå til högre Rätt; gälle ett wad för them alla: ej må af hvarthera wadepenningar kräfwas. Domaren underwise ock parten, som åt thes utslag ej möjes, anstingen han wädja, eller genom beswär får söka ändring i högre Rätt.

19. §. Wadepenningar behålle Domaren som dömdt, ehvad domen sedan gillas, eller ej. Binder någor wadepenningar fram i then sak, ther i wad ej tillätit är, och tager han them ej genast åter, sedan Rätten honom ther om underwist hafwer; gifwe Domaren them til the hussättiga i then sofn, eller Stad, ther Rätten hålls.

20. §. Menar parten, at wad honom nefadt är utan skål; låte då Domaren på utslaget tekna, at han wad ther emot tilbudit: och gifwe sedan in thes beswär ther öfwer i Hofrätten, inom then tid, som i 5. §. sagdt är.

Mår någon under rättegången flagat hos Öfwer-Rätten öfver nefadt wad och Öfwer-Rätten derpå gifvit sitt utslag, är ej tillåtet att deremot söka Konungen, utan förhållas då efter 16 kap. 1 och 3 §§. denna Balk; men är saken i Öfwer-Rätt, såsom förste Domstol, uppslagen, då må ändring sökas på sätt z § i samma kap. hider:

R. Dr. d. 12 Juli 1758.

21. §. Nu wil enthera parten, som sielf wid Rätten när warit, eller ther fullmäktig haft, wisa domwillo, eller at andre sådane fel wid rättegången förelupit, at domen forthy

ogillas

ogillas bör, såsom: at dom är fald af then, som ej warit til Domare lagliga förordnad, eller ej swurit Domare eb; eller at Rätten ej warit domsör; eller at dömdt är öfwer thet, som ej inslemt, eller ther ej wädjadt, eller wad ej tillätit warit; eller at then dom är ändrad, som wunnit laga krafft; eller at Rätten dömdt i hufwudsaken, innan parten fått utslag öfwer thet, som han forut inwände och påminnt; eller då saken warit inslemt til annan domstol; eller dömdt, laga mälsman dhörd, öfwer thens rätt, som sielf ej funnat efter lag, för Rätta swara; eller då then, som saken drifswit, ej haft sak-ägarens laga fullmacht; eller mera thylist, som emot en laga rättegång strider: i alla thes fall må parten sig i Hofrätten besvära, inom then tid, som then 5. §. föreskrifwer. Försummas thet, warde thes talan i Hofrätten ej upptagen, ther Konungen ej finner skål, försutten tid at återställa, som i 31. Cap. sägs.

22. §. Domes någor främvarande osiemd; eller fäller Domare i någor twist, twänne parter emellan, sådan dom, at then tridie, eller annar, som ej warit hörd, lider ther af förfang: i thy fall hafwe han wåld, at svidt inom natt och åhr, ifrån then dag han thet weta fick, söka ther i ändring i Hofrätten.

23. §. Fäller tid å Söndag, Högtids eller annan Helsdag, at i lagwadda saker gifwa instagan in; då skal thet ske å nästa söndag ther efter, och sätte Domaren then dag ut i thes witnesbörd om wadet. Samma lag ware, då någor wil öfwer Konungens Besafningshafwandes, eller någor Underrätts utslag i Hofrätten flaga.

24. §. Besinnar han sig, som emot Lagmans, eller Nådfluswdom wädjadt, och wil ej sitt wad sedan fullfölja; fungiöre thet wederparten, inom häftstien af then tid, som han ejself skulle til Hofrätten komma. Gör han thet ej; gänge som i 2. §. sagdt är.

26. Cap.

Huru borgen skal sättas, och thet som dömdt är utgivwas, innan laga wad i Hofrätten fullföljes.

1. §. Hvar som ifrån Lagman eller Rådstufou wäddar, ställe för sig twänne löstesmän, som borga begge för en, och en för begge, för kostnad och skada, then han kan skyldig känna at gälda; tage theras skrift ther &, och lägge then vid sin inlaga i Hofrätten in. Nu kan sā hända, at han helre wil penningar, eller silfwer och gull, til säkerhet för kostnad och skada ställa, och sätter thet hos Konungens Befalningshafwande in, eller i taka händer; då ware ock thet för borgen gilt, när Domaren thet pröfwadt hafwer.

När blett en, men sult wederhäftig, löstesman är af karanden anstas, kan och bör Hof-Rätten, på swaraudens påstående, förelägga karanden att stassa sådan borgen, som lagen åslar, utan att, i anledning af 6 § i detta kapitel; karanden sitt wad förlorat.

R. Br. d. 16 Febr. 1737.

2. §. Hafwer then, som wäddadt, i båda Underrätterna tappadt; eller i växel öch söräts sak i Härad's eller Rådstufwurätt; eller i Rådstufwurätt i then Stad, ther Kämmersrätt är, men saken änta til Rådstufwurätten, såsom första domstol, hördt; då gifwe han omant ut hwad dömdt är, och sätte thet hos Konungens Befalningshafwande, eller i taka händer. Åro Underrätternas domar i något stihjältige; gifwe ej mer ut, än thet, som the äro ense i. Ej må fullbordan följa å Rådstufwurätts dom i then Stad, ther ej är Kämmersrätt, utan i the mål nu sagdt är.

Penningar, som efter lag bora gifwas ut under varande twist i Hsver- eller Underrätt, finna insättas i Banken.

R. Förschr. d. 3 Oct. 1675. §. 7.

3. §. Skola penningar efter dom gälda; och säger then, som wäddadt, at han them ej äger, ej eller silfwer och gull: syrke thet, ther wederdeloman thet åskar, med ed sin, hos Konungens Befalningshafwande, eller Domaren i orten, om thet

begvänsigare ther ske kan; och hafwe sedan lof, men ej förr, at gifwa andra lössören ther til up, med laga wärde ther &. Finnas ej the; då gifwe up gods och jord & landet, eller hus och tomt i staden, med Rättens bewis, om the för annan gälđ häfta, eller ej. År twistwelsmål, om then egendom svarar emot thet, som dömdt är, och kan then ej mätas, innan tid är inne, at inlaga skal gifwas i Hofrätten in; sätte borgen, til thes wärdering ther & ske kan. Gitter han ej något ther, som i thetta Cap. nu sagdt är; gånge ther om, som i 3. Cap. 6. §. Utsökning Balsken stadgas.

4. §. År thet, hwarom dömdt är, sådant, at wadet onyttigt worde, ther dom fullgiöras skulle; då gånge then ej til fullbordan.

5. §. Nu är i ett utslag öfver flera särskilda mål dömdt; och hafwer then, som wäddadt, thet i ett eller flera fullgiordt; gälle wadet ther i, och hafwe i the andra ingen talan.

6. §. Hvar som ei borgen ställdt, eller dom ei fullgiordt, som nu är sagdt, innan han gifwer thes inlaga i Hofrätten in; hafwe sitt wad och talan emot Underrättens dom förloradt.

7. §. Huru thet lyftas må, som utgifvit är, sägs i 3. Cap. 5. §. Utsökning Balsken. Hafwer then, som gifvit gods, hus eller gårds up, til doms fullbordan, ej annat hemvist at tilgå; då förhälles thermed, som i 5. Cap. 8. §. Utsökning Balsken stadgade är. Wil then, som wunnit, ej lyfta thet, som utgifvit är, eller kan han ej borgen sätta; lungiöre thet strax Konungens Befalningshafwande, eller Domaren: och wederdeloman tage thet åter, och sätte han borgen i stället.

8. §. Konungens Befalningshafwande äger borgen pröfwia, när säs thet emot glöres. År löstesman, eller thes wiffor, honom ej kunnige; då må han underrättelse ther om af Domaren i orten fordra: hafwe ock Hofrätten wäld, at sief bergen godkanna, när sā omtränger. Ej måge löstesmän ogillas, som almänt för åsliga hållas, och ock then förmögenhet, at gods theras kan svara mot thet, som the borgadt före.

27. Cap.

Huru rättegångssaker höra fullföljas i Hofrätten.

1. §. Ther lagwadt är; gifwe färanden å dag föresattan, innan klockan tolf, thes inslaga in; och tēne then, som af Hofrätten ther til satt är, dagen ther å, så ock om swaranden när warit, och then emottagit, eller ej, och gifwe thet Hofrätten tillkänna, innan rättegångstima ute är. Kommer swaranden, och färanden ej; begiärer han skrifteliga ther om bevis, och at nūta betalning för thes kostnad; och Hofrätten lägge wederparten wiſ dag före med wite, at ther å swara. Gittier han ej framte lega förfall; ware sin talan quitt, och känne Hofrätten honom skyldig, at gälda wederdelomannen hans kostnad. Wiser han lega förfall, så at ej någor försunmelse hos honom finnes; sätte honom wiſ dag före, at faken fullfölja. Hafwer swaranden ej funnit sig in; gånge ock ther med, som sagt är. Pröfwas han hafwa warit förfallelös ute; döme Hofrätten på the stål, som färanden förededt. Lappar han, som swara skulle, och söler han i rättan tid, at then dom må af Konungen öfverses; ware thet honom tillätit, å sätt, som i 30. Cap. stadgas.

Åf lagens stadgeande i denna § kan ej dragas den slutsats, att parter icke skulle äga att öfwen före inställebagen bewaka sin rätt och talan.
K. Br. d. 12 Juli 1815.

Om tiden, inom hvilken utsälvven swarande part må visa förfall, se
K. Br. d. 11 Mai 1774. (vid 25 Cap. 7 §. d. B.)

Ang. särskilt rättegångsordning i tryghetsmål, stodgar
K. Trych. Förordn. d. 16 Juli 1812.

2. §. Nu hafwer färanden gifwit thes inslaga in, och swaranden then anazinad; sware han wiſ offentligt upprop klockan elloswa, å samma dag i nästa weko ther efter, och låte Hofrätten thet fungiora genom anslag å thes dör, dagen föret. Begiärar han tå upskof, och hafwer stål ther til; lägge Hofrätten honom then tid före, som nödig pröfwas. År han

ifrån upropet borto, eller kommer han tå, eller medan rättegångstima warar, oberedd, och hafwer ej laga ursäkt; böte sex daler; och warde anslag i faken å myo, åtta dagar ther efter. Swarar han ej änå, eller wiser laga förfall; döme Hofrätten i faken; doch warde han unnteliga hörd, om han ther äfsar. Kommer swaranden efter upropet, innan rättegångstima är ute, och gifwer sitt swar in; ware bot tre daler. År then borto, som swaret emottaga skulle; böte hälften emot thet, som sagt är. Med en strift å hwarthera sida skal färas och swaras, i hwad sak thet helsi är, som kommer genom vad in.

3. §. Menar swaranden, at färanden ej bör niuta thes vad til godo, förthy, at han bruslit i thet, som han fullgjöra bordt; gifwe thes påstående skrifteliga wiſ upropet in, och Hofrätten höre wederparten ther öfwer. Hafwer han thet förfumma, som i 26. Cap. 6. §. förefriskvit står; gånge ther om efter thy, som ther sagt är. Finnes thet annorlunda; tå swares i faken, när anslag ther i ster. Wil någorthera parten emot Hofrättens utslag i thesa fall Konungen söka; göre thet å sätt, som i 30. Cap. 1. och 6. §. §. sägs.

4. §. I the saler, som Hofrätten, såsom förste domstol, upptager, låte Hofrätten genom anslag dagen föret kungiora, at parterne å then dag, som i stemming förelagd är, skola wiſ uprop wara; och gifwe tå färanden sin inslaga fram: sedan gånge thermed, som förr sagt är. Parterne måge i thesa mål gifwa twänne skrifter in hwarthera, ther the ej rättan tid ther til förfumma. I boskildnadsmål för skuld, eller ther gällbunden söker, at få alt thes gods til sina borgenärer afstå, ware tid fjorton dagar emellan "hwarthera" upropet.
Ang. tiden mellan upropen i konkursmål, se
Konkurslagen d. 12 Mars 1830. §§. 81 och 82. (i bkh. till denna lagbok).

5. §. Kommer ej then, som stemma lätta, med thes inslaga in å dag föresattan; lägge Hofrätten honom annan tid före, änå at then ursäkt han förebär, ej pröfwas laglig; doch böte han, för thet han ute blef, tio daler, och gälde kostnaden åter til swaranden, som när warit. Kommer ej färanden andra gången, och wiser ej laga förfall; tå dömes swaranden för hans talan fri.

6. §. Alla inlagor med bewis, som ther til höra, chwad het är i lagvadda eller insleunda saler, sista twestalt ingifwas; then enq at vara i Hofrätten qvar, then andra at gifwas til wederparten.

7. §. Tilstalar then, som å Konungens vägnar i Hofrätten kara bör, någon för embetes eller annat groft brott; warde hans inlaga offentliga upläst, så ock thens svar, som anklagad är,

Om enflit part förmener sig vara osärrättad af Domaren i embetet, äger han anmala sådant i Hof-Nätten eller hos Gust. Kanstenen, hvarifrån flagan sedermora, i händelse af besogenhet, må föras hos Konungen.

K. Görel. d. 23 Mars 1807. punkt. 4o.

8. §. Flagar någor öfwer fel vid rättegången, eller i brottmål, eller andra fall; gänge ther em, som i 9. Cap. 2. 3. 4. §. §. Utsökningss Balken stadgadt är. Then som besvären inlagt, ware skyldig, när ther å teknadt är, hvilken sig ther å förklara skal, at taga them utan drögsmål ut, och honom tillställa: slasse ock vitnebörd om tiden, då het sleet är. Hinnas han hafwa ther med drögt, at uppehålla salen; böte tijo, tingu, tretjo daler, eller mera, efter omständigheterna: och wederparten lägge sitt svar twestalt in.

Ang. hvad vidare iakttagås bör vid besvär i brottmål, se
K. Görel. d. 23 Mars 1807. punkt. 38. (vid 25 Cap. 5 §. d. v.)

9. §. Nu hafwa parterne stristvärlingen slutit, i the saler, som lagvadda och insleunda äro; då undele them Hofrätten til thes Ledamöter, genom lett, at stristliga berättelser ther öfwer författa, som i 22. Cap. föreskriftit är.

28. Cap.

Om kombrott.

1. §. Hvar som å myo drager then sak för Nätta, ther i dom eller utslag förr är, som wunnit laga krafft; eller tadlar sådan dom för Nätten, eller utom: böte för Häradss eller

Kämmers dem sem daler; för Lagmans och Nådstufswu dom tijo daler; för Hofrätts dom ethundrade daler; för Middare Synerätts dom tuhundrade daler. Ur het Konungens dom; plichte med femhundrade daler.

2. §. Qwälles Underrätts dom för Nätta; döme then Rätt ther öfwer, ther het sker. Tadlar man sådan dom uteon Nätten; döme ther öfwer förste Domstol i then ort, ther brustit är. Qwälles Hofrätts, Middare Synerätts, eller Konungens dom, chwad het är för Nätta, eller else; het skal i Hofrätten dömas.

29. Cap.

Om rättegångs missbruk.

1. §. Dierfves någor missbruка rättegång, och emot flara skal och bättre wett, af arghet, drager någon för Nätta; böte i Häradss och Kämmersrätt, ifrån sem til tijo daler; i Lagmans och Nådstufwurätt, ifrån tijo til tingu daler, the fattigas ensak: och gälde thertil rättegångs kostnad, hinder och skada.

2. §. Hafwer någor tappadt i begge Underrätterna, och Hofrätten gillar i alt theras utslag; böre han ifrån tretjo til hundrade daler. I alla thesa fall plichte fullmächtig, som i 15. Cap. 14. §. sagdt är. Ordar then brosigje ej böta; plichte med fängelse, som i 10. Cap. Utsökningss Balken stadgadt är.

3. §. Missbrukar then, som å Konungens och Kronans vägnar talar, rättegång, til andrag försäg och skada; stände til laga anshaw, och warde dömd efter omständigheterna.

4. §. Huru then straffas skal, som utan skal söker Konungen emot Hofrätten dom, sägs i 30. Cap.

30. Cap.

Huru sökas skal, at Konungen må Hofräts dom öfverse och stärkäda.

1. §. Hvar som föla wil, at Konungen må pröfwa Hofräts dom och utslag, som i hufwidsaken fallit; gifwe thet skrifteliga tillkänna i Hofrädden, innan klockan tolf & sunde dagen, then oräknad, tå utslaget föll; och satte ther tillika in tuhundrade daler, eller så mycket i gull eller silfwer, som ther emot svarar. Sedan wederdeleman är ther öfwer hörd, gifwe Hofrädden hem svar, om, och huru thet tillåtas kan. Ej må thet vägras, ther ej annorlunda uttryckeliga i thenna Balk städgadt finnes.

I twistemål, som dragas till Konungen, bör Banken äfvensom andre parter nedfatta revisionsställing och erläggä stämpelad pappers afgist.

K. Br. d. 11 Febr. 1763.

Då någon, utan att wederpartens förklaring blifvit infördrad, erhållit *beneficium revisionis*, behöfver han ej derom underrätta sin i Hof-Rätten uteblisne wederpart; utan bör den, som en gång blifvit lagligen hörd, i allt hvad sedan förelöper iakttaga det lag i allmänhet städgar. K. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 4.

Utan revisionsställings erläggande kan ändring i Hof-Rätts dom hos Konungen sökas genom besvär i mål rörande: förmynhades förordnande.

K. Br. d. 12 Nov. 1767.

prestval; och besvären deribwer skola fullsöjas inom syra weckor, undant. från Gotland, hvarifrån de afgiftwas inom två månader.

K. Br. d. 19 Sept. 1753, seng. med K. Förordn. d. 5 Jani 1739. §. 4.

nybyggnad, husröda, manhärd eller färdag, vid af- och tillträden, & krono- eller andra publica hemman och afgiftwas; och besvären deribwer ingifwas inom halften af den tid, som 9 § af detta kapitels i första num. städgar. K. Förordn. d. 12 Mars 1830.

twist om landemätnares kostnadsräkning.

K. London. Taxan d. 18 Oct. 1834. §. 24.

sel i rättegången, se 18 §. d. cap.

iemför ann. vid 4 §., och ang. brottmål 19 §. af d. cap.

2. §. Kan thet få hända, at någor efter detta dagar, eller längre tid, sedan Hofrätdens utslag föll, tarfvar förklaring ther öfwer åska, och innehåller then förklaring, som honom ther å gifwes, något sådant, som i utslaget ej är tydesliga utsatt; då må honom ej nekas, at Konungen ther emot söka, och gänge ther om, som sagdt är.

3. §. Nu hafwer parten fått Hofrätdens svar och tillstånd; låte då Hofrädden väl och rent aßtriswa parternas skrifter, och alla bilager, med skrifteliga berättelsen ther öfwer, hvor å dömdt är; så eck särskilt, hvad för Rätta är talat och svaradt, med Hofrätdens omröstning til domslutet; och parten löse thet alt ut med "en daler" för hvarje ark. Ej må tå mindre än tingu fyra rader skrifwas & hvarje sida, eller thet mer än en gång, som på flera fläcken är åberepadt och bilagd. Parten ställe och borgen för kostnad och skada, som i 25. Cap. om vad ifrån Lagmans och Nådslifwurätt föreskrifwes. Hafwa begge parterne sott, at faken måtte under Konungen komma; då må thet, som sagdt är, allenast en gång aßtriswas, och samsöldt af them lösas, ther the så begiära.

Önumera är vid revisionsförlägande ej nödigt att akten aßtriswas, utan bör den i original till Konungen insändas, sedan parten derföre efter taxan erlägt lösan. K. Br. d. 31 Jan. 1777, seng. med K. Förordn. d. 12 Nov. 1766.

§. 10. mom. 3.

Allt i lösan för revisionsakter och protokoller betalas 24 fl. h:lo, hvar ark, städgar

K. Exp. Taxan d. 15 Maj 1821.

Den part, som från Hof-Rätten will ha sin sak hos Konungen prövad, bör inom fjorton dagar efter Hof-Rättdens tillstånd ingifwas pennigar till lösan för handlingarne och stämpelad paper till dem, samt inom en månad insätta lösan och stämpelad paper till Hof-Rättdens protokoller, enligt den requisition, som det åligger parten att i Hof-Rättdens kansli uttaga; försunmas detta, så har hon förlorat sin talan.

K. Förordn. d. 24 April 1754.

4. §. Om them, som Konungens och Kronans safer föra, ware lag, som i 25. Cap. 8. §. städgadt är.

Befriade från borgen för kostnad och skada, äfvensom revisionsställings erläggande är: Amiralitets Krigsmans-Kasan, Arméns Pensions- samt Enke- och Pupill-Kasar, Civ. Statens Pensions-Inrättning, Stock-

holms stads Brandsförsäkrings-Kontor, samt Banken från borgen för försäkrad och stada, m. fl. allmänna werk, öfverensom de personer, som sora talan för stad eller menighet; enligt särskilt utfärda förfatningar.

5. §. Then, som tappadt i begge Underrätterna, eller i en af them, och i Hofrätten; eller i Hofrätten, då saken ther, såsom i första Domstol, dömd är; gifwe ut thet han är skyldig fänd, alt som i 26. Cap. sagdt är. Then som wunnit i begge Underrätterna; eller i Nådstuflurätt, när saken ther först varit upptagen, änta at Kämmerrätt i then Stad är; eller i Häradsrätt i the mål, som gå ther ifrån til Hofrätten; eller hos Konungens Besafningshafwande; men tappadt i Hofrätten; ware fri för doms och utslags fullbordan, och ställe ther full borgen före. Huru thet lyftas må, som utgifwas skal, urstiks i 26. Cap. 7. §.

6. §. Säger någor, at han så fattig är, at han ej äger i löst och fast gods, som för gäld ej häftar, femhundrade daler, at ther med fullgiöra, hvad i 1. och 3. §. §. sägs; syster thet strax med ed sin, om wederparten ther med åtnöjes: elsest låte Hofrätten undersöka om gods hans af Domaren i orten, och gifwe han sedan bewis ther öfwer. Å landet nämne Häradshöfding twänne af Nämnden, eller andra edsworna män, som i partens hemvist hans egendom uptekna och värdera: och gifwe Häradshöfding sedan siefel witnessbörd ther om. Finnes thet, som upgifwit är, ej sliga til femhundrade daler, och fäster parten thet med ed sin, in för Hofrätten, eller, med Hofrätten tilsänd, in för närmasta Domare i orten, ther han wissas, at han ej mera äger; då må han saken fullfölja hos Konungen utan penningar: ställe dock för thet, som dömdt är, full borgen, i thy fall soin sagdt är, så ock för försäkrad och stada. Förmår han thet ej; sätte borgen för sig siefel, eller träde i fångelse til salens slut. Then som wachten underhålla kan, må sitta hemma i hus sitt. Finnes han mera gods äga, än föregisvit är; eller gitter han ej eden gånga; hafwe ej vädare talan i saken. Faller honori gods eller penningar til, innan han saken hos Konungen fortsätta böe; fullgiöre ther af, hvad soin i 1. och 3. §. §. föreskriftsvisit är. Then så sier

lén för sitt embete, eller åhrlig benädning hafwer, at häfsten ther af hinner til femhundrade daler, må ej utan penningar få Hofrätten dom under Konungens stärfådan draga, änta at han ej annat gods äger.

7. §. Alt hvad i thesa fall är stadtgadt, warde i Hofrätten fullgiördt, inom then tid, at parterne skola ställa sig hos Konungen in. Brisser någet ther i; må saken ej til Konungen komma: utan stände wid Hofrätten dom, och behålle Hofrätten the tuhundrade daler, som ther insatte äro. År alt rätteliga fullgiördt; gifwe Hofrätten ut til parten, eller sände inom then tid, som sagdt är, til Konungen in, the inlagor, med hvad ther til hörer, som affrisna äro: jämföre theim doch parten först med hufwudskriftern, och vitne tillsika med en betient wid Hofrätten, genom underskrift, at the i alt äro lika. I the fattigas eller theras saker, som någon särskilt befrielse hafwa, så ock i them, som föras & Konungens och Kronans, eller någor Stads, eller menighets vägnar, gifwe Hofrätten ut, eller insände siefel sista skriftern, som ther inlaga äro. Kan thet, som är i saken inunteliga talat och swaradt af parterna i Hofrätten, med skälen til domslutet, ej vara tillsika färdigt; då skal thet sedan, utan drögmål, försegladt insändas.

8. §. Then utrikes ber, och fränvarande är, niute sex månaders tid, at dom fullgiöra, och borgen ställa: i alt annat rätte sig hans ombudsman efter thet, som sagdt är.

9. §. I the saker, som i Swea Hofrätt dömda äro, skola parterne ställa sig hos Konungen in, förr klockan tolf, två månader ther efter; från Götha Hofrätt tre månader; "ifrån Hofrätten i Finland fyra månader;" hvor månad til tretio dagar räknad, och ej then dag, då domen föll. Faller then idt å Helgedag; gånge ther om, som i 25. Cap. 23. §. sagdt är. I växel och sibrätts sak ware tiden "ifrån Swea" och Götha Hofrätt" häfsten kortare; "från Hofrätten i Finland, "tre månader."

Denna § har erhållit följande lydelse:

I the saker, som i Swea Hofrätt dömda äro, skola parterne ställa sig hos Konungen in, förr klockan tolf, två månader ther efter; från Götha

Hofrätt samt Hof-Rätten öfwer Skåne och Blekinge tre månader: hvor månad til tretio dagar räknad, och ej then dag, då domen föll. Faller then tid å helgedag; gånge ther om, som i 25. Cap. 23. §. sagdt är. I värel och förärtts sak ware then häftien fortare.

R. Förordn. d. 29 Nov. 1823.

Ang. mål, som så fullställas inom fortare tid än hvad denna § sagdar, se ann. vid 1 och 19 §§. d. kap.

10. §. Å then dag nu föresatt är, gifwe then sökande sina påminnelser i saken hos Konungen in, med de affrifter, han i Hofrädden undsätt; och wederparten tage då hem emot, och sware sedan ther å, then tingundeandra dagen ther efter, then oräknad, när han sin wederparts skrift anammade. Ej måge thesa parternas skrifter widlyftigare vara, än högst try ark hwarthera, wid bot tijo daler för hvarakt ther öfwer är: och gifwe then, sou swarar, sin skrift twefalt in. Ej ware thet tillåtit, at flera skrifter i saken inläggas. Hafver ej fullmäktig tillika teknadt sitt namn under thet, som inläggas, eller then, som thet elsest för parten uppsatt; böte han tijo daler. Missfirmar någor i sina skrifter Hofrädden, eller wederparten; böte efter thy, som Konungen pröfwar brottet vara.

11. §. Hos Konungen skola ej andre bewis läggas in, än the, som i Hofrädden, eller hos Underdomaren framdedde warit: utan så är, at the sedan fundne äro, eller sådane, at the ej funnat förr wid handen vara. Hafver någor list här wid brukadt; pliktie efter omständigheterna.

12. §. Blifver then, som Konungen söka wille, med sina påminnelser förfälleslös ute, å then dag, som sagdt är; hafwe sin talan förloradt. Kommer han, och hans wederpart ej; warde then ej hos Konungen i saken hörd.

13. §. Then saken hos Konungen i hans Råd föredräger, uppsatte förut skrifstelig berättelse om sakens bestaffenhet, och hvar i twisten egenteliga består, med skälen å båda sidor, och låte parterna skrifwa then under: wilja the påminna något ther wid; thet må them ej vägras.

14. §. Jäfwar parten någon af Konungens och Rådets Råd, utan sådana skäl, som sägs i 13. Cap. 1. §.; böte

semhundrade daler. Giör han thet obeskedliga; böte som brottet är til, änta at jäfvet lagligt är. Jäfwar någor olagliga then, som saken hos Konungen föredräger; böte ethundrade daler.

15. §. Förlikas parterne förr, än saken kommer til Konungen in; gifwe thet Hofrädden tillkänna, och warde förlikning ther gillad. Sker thet sedan; stadsfaste Konungen then förlikning.

16. §. Gillar Konungen Hofräddens dom; gälde then, som Konungen sökte, sin wederpart kostnad och slada. Pröfwas thet, at han, emot bättre wett och klara skäl, dragit saken under Konungen; böte semhundrade daler, och fullmäktigen plikte med fängelse, så lång tid, som Konungen finner brott hans förtient hafwa.

17. §. Ehwad parterne förlikas, eller Konungen gillar Hofräddens dom; behålle Hofrädden the tuhundrade daler, som ther nedsatte äro. Undrar Konungen Hofräddens dom; gifwe Hofrädden the penningar åter.

18. §. Ej hafwe någor los, at Konungen å annat sätt söka, mot dom och utslag, som i Hofrädden fallit, än nu är stadgeadt; utan så är, at han tiltor sig wisa, thet sådant fel wid rättegången förelupit, som i 25. Cap. 21. §. sägs: ställe då borgen för kostnad och slada, och fullgiöre thet dömdt war, efter thy, som sagdt är, innan han gifver sina besvär hos Konungen in, å tid, som i 9. §. föreskrifves. Wiser han ej fel i rättegången; då må ej hufwoudsaken uptagas, och böte han hundrade daler.

Alt hos Konungen ej sit flagas öfver nekad wad, se

R. Dr. d. 12 Juli 1758. (wid 25 kap. 20 §. d. b.)

Ang. ändring i Hof-Rätts dom utan erläggande af revisionsfölliing, se ann. vid 1 och 4 §§. d. kap.

19. §. Brottmål grofware eller mindre, hafwe ej någor los under Konungen draga; utan han gitter wisa, antingen at han ej är fulleliga ther i hörd, eller at han til svårare straff är fäld, än Lag säger. Brisler han ther i; warde therfore

färslit straffad, efter thy, som hans flagan varit; och gänge sedan thet straff öfver honom, som han af Hofrätten är dömd til.

Konungen äger att i brottmål göra nåb, mildra lissstraff samt återgåva åra och till kronan förverkadt gods, dock må öfver anhölnings der om Högsta Domstolen höras och Konungen sina beslut uti Stats-Rådet fatta.

Reg. Form. d. 6. Juni 1809. §. 25.

Hof-Rättens utslag, hvorigenom någon är ansedd saker till böden, må ej verkställas, förrän det blifvit Konungen bemöldt; åt den brottslige varde dock af Hof-Rätten, genom Konungens Besalningshafwande försorg, dödsdomen emot bevis meddelad, hvarefter om besvär öfver Hof-Rättens åtgärd ansöras eller dock ej lösas, den brottslige äger att, inom den vanliga tiden för ändrings sökande uti Hof-Rättens utslag i brottmål (se här nedanför), avelna besvären eller böneskriften till Konungens Besalningshafwande, som desamma till Konungen insänder.

R. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 29.

Ned de of fänglad person (i allmänhet) hos Hof-Rätten anförde besvär försares, i asseende på utslagets tillställande och besvärens aselemonande, enligt 29de punkten i denna Förfatning (se här näst ovanför).

R. Försl. d. 23 Mars 1807. punkt. 39.

Ang. borgen för böter vid ändrings sökande, se 33de punkten af ovanåberopade R. Förfatning (vid 25 kap. 5 §. d. B.)

Då i brottmål omständigheter af särdeles vigt sig förete, i anseende hvar till den brottslige tyckes få behålla lissvet eller åran, eller straffet undras eller förändras, äger Öfver-Domaren att sådant till Konungens välbegärt hemställa och tillika förestå annan lämplig bestraffning.

R. Br. d. 22 Mars 1803.

Jemför hvad af näst ovanstående R. Bref blifvit anmärkt vid 17 kap. 37 §. d. B.

Den, som är på fri fot och will hos Konungen söka ändring i Öfver-Rätts utslag i brottmål, ingåsse i Justitie-Revisions-Expeditionen sna besvär inom halsten af den tid, som 9 § af detta kapitel för twisters fullständande utsätter. Böter, ersättning för rättegångskostnad och hvad Öfver-Rätten deriemot ålagt den misnöjde partien att gälba, skola, såvida det ej förint mit besvärans anförande derstades mot Under-Rätts utslag stett, nedsattas hos Konungens Besalningshafwande, Magistraten eller Kronoherden i orten, samt bevis derom bifogas besvär. Om den sakkälde så fattig att han ej kan utgissa de honom ådömdne medel, bör han icke besvär den om bevis af Domaren, wederbörande Kronobetjent eller Kyrkoherden. Försummas något af hvad sälunda är förestävlet, då har den fallande förlorat sin talan.

R. Förordn. d. 19. Juli 1815.

Om de mäl rörande ansvaret för embetsmäns tjänstesel, som ej funna till twistemål häntors, bör Hof-Rätten lemla parterne sådan underrättelse om hvad för ändringsökande är att lafttaga, som 1815 års nytt åberop. Förfatning föreskrifver.

R. Br. d. 25 Febr. 1819.

20. §. Kommer någor hos Konungen med sådan flagan in, at Hofrätten vrångwißliga dömdt, eller at Rätten är honom nefad worden; warde han först warnad för then fahra ther wid är. Ufslår han ej ther med, och gitter ej sin talan fulltyga, utan gillar Konungen Hofrättens utslag; warde han då tillika dömd til thet straff, som närmast är til dödsstraffet.

21. §. Ej må någor söka Konungen i the mäl, som i någon Domstol, eller hos Konungens Besalningshafwande böra först upptagas. Går någor them förbi, och besvärar ther med Konungen; böte tijo daler, och warde förvist til then ort, tit falen hörer. Nättar han sig ej änta; böte femton daler, eller mera, efter omständigheterna.

Ej må någon uteslängas från att under Konungens resor i landsorterne i hans egne händer öfverlemina anhölnings och besvärsstrifter, likväl med lafttagande af hvad R. Kung. d. 11 Maj 1774 (se här nedan) föreskrifver.

R. Br. d. 14 Juni 1822.

Hvar och en, som till Konungen sitt afgifver någon besvärsstrift, hvilken enligt lag bör vara inom vis tid intennad, är skyldig att, innan fästalarne tilländragått, åtven ingåsse ett lika lydande exemplar i Konungens kansli, såvida besvärsstriften skall komma under pröfning.

R. Kung. d. 11 Maj 1774.

22. §. Utverkar sig någor hos Konungen bref, eller utslag, i hvarjehanda mäl, genom osann och vrång berättelse; böte från femtio til hundrade daler, eller plichte med kroppen, alt som brottet finnes.

Att förbrytelser mot städgandet i denna §. tillhör Konungen omedelbart att upptaga, sutas af

R. Br. d. 11 Oct. 1830.

23. §. The böter Konungen i alla thesa fall pålägger, "falle Kyrko, eller the fattiga til".

När någon för obefogad flagan eller anhölnig, eller missforneligt frifatt hos Konungen warde pliktföld, skola böterna tillfalla lasarettet i orten, der förbrytaren har sitt hemvist.

R. Br. d. 27 April 1780.

31. Cap.

Huru dom må återbrytas, som wunnit laga kraft.

1. §. Ej hafwe någor väld, utan "allenast" Konungen, at bryta dom åter, som wunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försutton är.
Högsta Domstolen tillkommer det att upptäga och avgöra alla ansökningar att Konungen må bryta dom åter, som wunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försutton är.

Reg. Form. d. 6 Juni 1809. s. 18.

2. §. Ingen drifte sig hos Konungen söka, at försutton laga tid må gifwas åter, ther han ej viser synnerlig orsak och skäl, at han rekening förthy i saken niuta må. Ej skal bönefrist hans Konungen föredragas, innan han fullgjordt, hvad i 30. Cap. 18. §. stadgadt är. Fullgjör han thet; warde wederparten hörd, och förordne Konungen, som skäligit finnes. Pröfvar Konungen, at han utan skäl ha'wer rekening fölt; böte "til Kykio, eller the fattiga", från tretio, til ethundrade daler, eller mera, och fylle wederparten thes kostnad och skada.

Se ann. vid 30 Cap. 23 §. d. 8.

3. §. Hafwer någor funnit nya skäl, och menar at dom, som wunnit laga kraft, ther med hafwas kan; söke Konungs lof, at saken må å nyo stärfådås; och warde til förvist til then Rätt, som sidst hafwer dömdt ther i. Innan han sina skäl ther förete må, fullgjöre han alt thet, som i 2. §. är sagdt, och svärje, at han ej förr them wetat, eller förslakt, at the af sådan wigt warit, så of, at han ej ther med föler upphålla och skada sin wederpart i hans rätt, utan tror sig orsak hafwa them at drifwa. Fullgjör han thet alt; pröfwe Domaren the nya skäl, så of hwad wederparten ther emot svarar, och äge macht, then förra domen ändra, ther skälens få giltige äro. Finnes annorlunda; gälde han; som sig them åberopadt, wederparten kostnad och skada; plikte of ther til,

som i

som i 29. Cap. sagdt är. Vil enthera sedan söka högre Rätt ther emot; hafwe ther lof til; och fullgjöre thet, som förr i thenna Balk om hwarje deinstol förestiswes.

32. Cap.

Huru penningar och böter efter thenna Lag räknas, gäldas, och rästas skola.

1. §. Med alla penningar och böter i Lagbok thenna förläts daler, mark, och öre silfvermynt. Ther ej finnes utsatt, hvilken böterna niuta skal; gånge the til triflistes: tage en lott Konungen, annan Häradet eller Staden, tridie mälsäganden. Hafwer mälsägande ej kärat; tage hans lott then, som kärade, och ägde rätt at fära.

Frälseman må efter lag behålla jordägandedelen af alla sakoren i anseende till böter, hvartill des enflite bönder, folk och besjente eller andre fällas, som någon misgerning på des frälsjord begått, jemväl ek mälsäganderätten, när han i laga til målet angifwa läter.

Ridd. och Ad. Priv. d. 16 Oct. 1723. s. 31.

Af böter för ölofligt swedjande å stattefrälse-bemanns ägor tager den, som räntast äger af hemmanet, jordägandeandelen.

R. Dr. d. 21 Nov. 1774.

2. §. Böterne i thenna Rättegångs Balk, ware "Rät-tens ensak, som them ålagdt", ta ej annorledes ther stadgadt finnes; och then ej orkar böta, plikte som i 10. Cap. 1. §. Utsökningss Balken sagdt är.

Denna § är salunda ändrad:

Böterne i thenna Rättegångs Balk, der ej annorledes stadgadt finnes, samt alle andre böter och witen, hvilka efter allmänta lagen och förfällda försättningar Domare och Embetsmän jäsom deras ensak tillhörta, gånge till Konungen; och then ej orkar böta, plikte som i 10. Cap. 1. §. Utsökningss Balken sagdt är.

R. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Fiskaler och Krono-äflagare åttauta häften af de wites- och ensaksböter, hvilka på deras åtalan utfalla; men den andra häften går till Kongl. Majst och Kronan.

R. Dr. d. 26 April 1785, jämf. med R. Förordn. d. 20 Sept. 1801
och R. Dr. d. 31 Dec. 1829.

3. §. Af Häradets lott i sakören behålle en tridiedel Häradshöfding, annan Nämnden, tridie Häradet. "Af Rätten ensak tage Häradshöfding hälften, och then andra Nämnden. Om Lagmanräts ensak ware lag samma." I Rädstufwurätt tage Borgmästare dubbel lott emot Rådman, och i Kämnerbrätt Rådman emot Känner. "I Hosträtten tage alle lika del, som i Rätten sitta."

Denna § är sålunda ändrad:

Af Häradets lott i sakören behålle en tridiedel Häradshöfding, annan Nämnden, tridie Häradet. I Rädstufwurätt tage Borgmästare dubbel lott emot Rådman, och i Kämnerbrätt Rådman emot Känner.

K. Förordn. d. 20 Jan. 1779.

Register öfver themma Lagbok *).

Voxstafwerne utmärka Balken:

G. Gistermåls Balken.	H. Handels Balken.
J. Årsda Balken.	M. Misgjern. Balken.
J. Jordas Balken.	S. Straff Balken.
B. Bygninga Balken.	U. Utsökninga Balken.
R. Rättegångs Balken.	

Hvar och ett tal med tvånnu punkter eller colon efter sig (:) beteknar Cas pister; och the andre med en punkt (.) Paragraphen.
De thet som, eftersökes, sät mycket lättare måtte finnas igen, är samma mäl, ej allena under särskilda titlar, utan ock i jämförelse med föra casens rum intagit.

A.

Actor, se Kårande, Ombudsman.

Actuarius: thes gjoromål, vid lagvadda fäker, i Hosträtten. R. 27: 1. vid Revisions fölrande. R. 30: 7.

Adel, se Frälseman.

Adelig Friher. R. 8: 2.

Adelig Wederlike. R. 8: 2.

Advocat, se Fullmäktig.

Advocat Fiscal, Konungens Ombudsman. R. 15: 5, 25; 8, 27: 7. R. 30: 7.

Afbönn: i förbrytelser emot Konungens och Rikets Råd. M. 5: 2. emot föräldrar. M. 14: 3. husbonde eller forman. M. 15: 6, 7, 8, 9, 18: 9, 60: 6. domare eller Konungens Besefningshafwande. M. 18: 8, U. 1: 5, U. 9: 4, R. 14: 7.

för löggi och falskt rykte. M. 60: 2, 4, 5, 6: 5, R. 10: 24, 25. R. 17: 18. H. 18: 3.

Affall, ifrån rätta läran. U. 7: 4, M. 2: 3.

Afgåld, se Rånta.

Agaårda by: thes rätt. B. 19.

Afhandling: om fäby, skifte och gähvå. J. 1: 2, 16: 6.

Afbytte hemman. B. 20: 2, 4.

* För att på samma gång lemnna det urformelliga af gamla ingen oöfverdrada och icke göra denna lagbok alltför dröga, har registrer icke blifvit öfverlats stade med de tillägg, som från sednare författningarnas funnat inregistreras, hellsf deſe till förfits delen och lättelegen igenvinnaas efter de hämmidningar till lagtexten, hvilika detta faktika register lemnar. Döſt är här, liksom i helsvta lagen, det upphöfta utmärkt med citat. reden.